

Rakennushistoriaselvitys

Oy Slev Ab Kauklahti

Espoo

2018

Tilaja

Kiinteistö Oy Lasikuja 2

Konsultti

ark-byroo Oy

Kustaankatu 3, 00500 Helsinki

www.arkbyroo.fi

info@arkbyroo.fi

010 2350 566

Työryhmä

Marianna Heikinheimo, TkT, arkkitehti, projektin johto

Olli Nieminen, TkK, tutkija

Sami Heikinheimo, valokuvaus (nykytilavalokuvat, jollei muuta merkintää)

Etukannen kuva

Slevin kaarihalli alkuperäisessä tehdaskäytössä 1950-luvun lopulla. Arkkitehtuurimuseo.

Takakannen kuva

Piirroskuva on julkaistu vuonna 1960 Oy Slev Ab:n historiikkivihkosessa. Kuvassa huomattavissa ovat muun muassa edelleen paikalta löytyvät ulkovalaisimet sekä vesiaihe. Oy Slev Ab.

Suoritusajankohta

Kesä-elokuu 2018. Työ on luovutettu 10.8.2018.

© Arkkitehtitoimisto ark-byroo

ISBN 978-952-7198-36-0

Asiasanat

Oy Slev Ab, Erik Isomaa, Viljo Revell, Paavo Simula, 1950-luku, modernismi, kaarihalli, Espoo, Kauklahti, rakennushistoriaselvitys, Lumene

Sisällys

1. Johdanto	4
1.1 Kohde	4
1.2 Tehtävä	5
1.3 Perustiedot	6
2. Taustaa	8
2.1 Kauklahten teollisuushistoriaa	8
2.2 Kaarihalli rakennustyyppinä	10
3. Slevin tehdas	16
3.1 Rakennuttaja Oy Slev Ab	16
3.2 Viljo Revell ja teollisuusarkkitehtuuri	18
3.3 Paavo Simula rakennesuunnittelijana	19
3.4 Suunnitteluratkaisu	20
4. Tehtaan muutosvaiheet	28
5. Nykytila	34
5.1 Tehdas ulkoa	34
4.3 Tehdas sisältä	39
6. Johtopäätökset	44
Lähteet	46
Liite: Rakennusluvat	48

Johdanto

1.1

Kohde

Tämä rakennushistoriaselvitys kohdistuu arkkitehti Viljo Revellin suunnittelemaan, vuonna 1958 valmistuneeseen Slev-yhtiön kaarihalli-tehtaaseen Espoon Kauklahden Vanttilan teollisuusalueella, osoitteessa Lasihytti 1. Nykyisin kosmetiikkayhtiö Lumenen käytössä olevaan tehdasalueeseen kuuluva toimistokiinteistö Hyttimestarintien toisella puolella osoitteessa lasikuja 2, on rajattu tämän tarkastelun ulkopuolelle.

Oy Slev Ab oli nuoren yrittäjän Erik Isomaan 1940 perustama yritys, joka tuotti kotimaisia sähkötalouskoneita. Tässä työssä yritykseen viitataan läpi tekstin nimellä *Slev*. Tuontisäännöstelyn vuoksi ulkomaiset markkinajätit eivät päässeet kilpailemaan Suomen markkinoilla, joten olosuhteet olivat uuden yrityksen perustamiselle mitä otollisimmat.

Viljo Revell oli urallaan jo aiemmin kunnostautunut tehsarakennusten suunnittelijana, hänen tehdassuunnitelmistaan ainoastaan kaksi julkaistiin *Arkkitehti*-lehdessä. Näistä toinen oli juuri Slevin tehdas vuonna 1959. Viljo Revellin yhdessä diplomi-insinööri Paavo Simulan tehtaaseen suunnittelemat kaarihallit olivat huippumoderneja.¹ Ohuet teräsbetoniset holvikuoret, kukin mitoiltaan 10 x 25 metriä, lepäävät esijännitettyjen niskavasojen varassa. Kattorakenteen päämääränä oli vapaan lattiatilan

maksimoiminen.²

Tehdasrakennusta on laajennettu vuosikymmenten varrelta. Heti 1960-luvun alussa rakennettiin laajennus Viljo Revellin alkuperäissuunnitelmien mukaisesti. Ensimmäinen suuri varastolaajennus on vuodelta 1973, korkeavarasto ja toimistotalo rakennettiin vuonna 1983 ja lähettämö vuonna 1992. Alkuperäisen kaarihalliosan avarat, yhtenäiset tehdashallitilat on nykymuodossaan jaettu väliseinin, ja osittain myös välipohjin, pienempiin toiminnallisiin yksiköihin.

Kauklahden teollisuushistoria ulottuu satojen vuosien päähän ja alue tunnetaan erityisesti tiiliruukeistaan ja lasin valmistuksesta. 1960-luvun puolivälissä se oli Espoon merkittävin teollisuuskeskittymä ja Slevin tehdas oli yksi alueen moderneimmista laitoksista. Slevin tehdasta ympäröivät edelleen pääosin teollisuusrakennukset. Luoteessa virtaavan Espoonjoen toisella puolella kulkee rautatie, ja Kauklahden rautatieasema sijaitsee lähellä. Rautatien tuolla puolen ympäristö vaihtuu lähiömäiseksi asutukseksi. Erityisenä maanmerkkinä vajaan kahdensadan metrin päässä itään päin tehtaasta sijaitsee Åminnen vanha tiilitehdas, joka on toiminut Kauklahden lasitehtaana ja toimii nykyään kierrätyspisteenä. Alueen katunimet juontuvat seudun teollisuushistoriasta.

1 Mikkonen 2005, 85.

2 Revell 1959, 77.

Vuoden 2008 ilmakuvassa kaarihallit nuolen osoittamana vasemmassa yläkulmassa. Tien toisella puolella sijaitseva, yhdyskäytävällä tehtaaseen liitetty rakennus on Lumenen uudempi tehdas, jossa suurin osa tuotannosta nykyisin tapahtuu. Espoon karttapalvelu.

1.2 Tehtävä

Selvitys palvelee asemakaavan muutoshanketta ja se kohdistuu ensisijaisesti Revellin suunnittelemaan alkuperäiseen kaarihalliosaan, mutta siinä on huomioitu myös myöhemmät laajennukset. Rakennusvaiheita on havainnollistettu kaavioiden avulla.

Työhön on sisällytynyt arkisto- ja kirjallisuustutkimusta, kenttätöitä sekä eri lähteistä peräisin olevan tiedon yhdistämistä ja analysointia. Merkittävin arkistolähde oli Espoon kaupungin rakennusvalvonnan arkisto. Valokuvien osalta tärkeimmät lähteet olivat Arkkitehtuurimuseon valokuva-arkisto, missä säily-

tetään Viljo Revellin arkistoa, sekä Espoon kaupungin museon valokuva-arkisto. Lumenen teknillinen johtaja Anna Niemi järjesti työryhmälle kohdevierailun ja antoi paljon tietoa tehtaasta, mistä kiitämme häntä. Alueella on suoritettu katselmus kesäkuussa 2018, jonka aikana tehdyt havainnot on kirjattu raporttiin. Rakennukset ja piha-alueet on myös dokumentoitu valokuvaamalla. Haasteena työn teolle on ollut teollisuusrakennusten lähdemateriaalin ajoittainen niukkuus. Käytetyt lähteet käyvät ilmi lähdeluettelosta ja tekstissä on käytetty alaviitteitä.

Slevin tehdas korostettuna valkoisella viivalla Kauklahden alueen ilmakuvassa. Maanmittauslaitos.

1.3

Perustiedot

Rakennuttaja: Oy Slev Ab

Yritys toimi toiminimellä Oy Sähkö-Lämpö

Slev Elektro-Värme Ab 1942–1958.

Yritys on lakkautettu 2005.

Rakennettu: 1958**Arkkitehti:** Viljo Revell

Osoite: Lasihytti 1, 02780 Espoo

Kiinteistötunnus: 49-43-4-1

Kaupunginosa: 43 Vanttila

Rakennusnumero: 1

Laajuustietoja

Kerrosala yhteensä: 16418 m²

Bruttoala yhteensä: 21317 m²

Tontin koko: 42 637 m²

Kerroksia: 6

Rakennusvaiheet

Uudisrakennus 1956–58

Arkkitehti Viljo Revell

Laajennus 1962, lisää kaarihalleja

Arkkitehti Viljo Revell

Laajennus 1973, varasto

Arkkitehtitoimisto Castrén – Jauhiainen – Nuuttila

Laajennus ja uudisrakennus 1983, korkeavarasto
sekä toimisto

Arkkitehtuuritoimisto Olli Parviainen

Laajennus 1992, lähettämö

Arkkitehtitoimisto Markku Kurki

Lasihytti 1, tehtaan käyttöhistoria

Vuosina 1973 – 1977 Eurocell-niminen yhtiö valmisti kiinteistöissä rakennuselementtejä. Eurocell oli Noiron omistama, joka puolestaan oli Orionin tytäryhtiö.

Omistus

2007- NV Property Fund I Ky

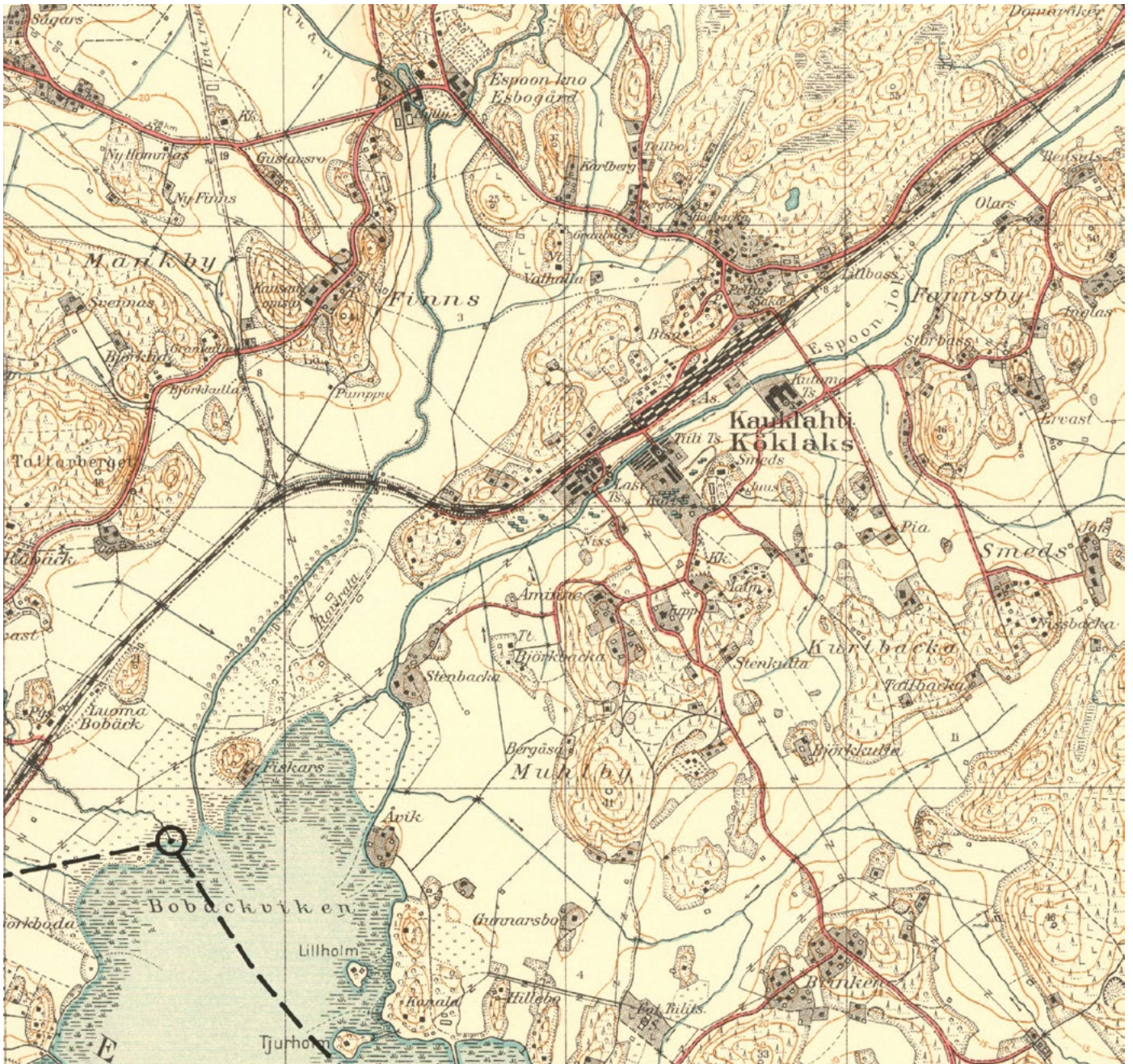
Kohde kuuluu voimassa olevassa, 27. 1. 2014 hyväksytyssä asemakaavassa 049521800 teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueeseen, jolla on merkittävä, vaarallisia kemikaaleja valmistava tai varastoiva laitos (T-1/kem). Korttelin rakennusoikeudesta korkeintaan 45 prosenttia saa olla varastotilaa ja korkeintaan 15 prosenttia toimisto- tai liiketilaa.

2

Taustaa

2.1

Kauklahten teollisuushistoriaa

Kauklahten alueen yleiskartassa vuodelta 1939 on nähtävissä muun muassa Åminnen tiilitehdas sekä kutomo. Slevin tehdas on sittemmin rakennettu näiden kahden välimaastoon. Maanmittauslaitos.

Kauklahti sijaitsee Espoonlahden äärellä lahteen laskevien jokien varrella ja historiallisesti tärkeän liikenneväylän, Kuninkaantien, varrella. Läheiset rannikot tarjosivat paitsi tiilentekoon sopivaa savea myös meritien pääkaupunkiin. Espoon ensimmäinen tiiliruukki, joka toimi Kaukalahdessa ainakin 1860-luvulle asti, valmisti tiiliä muun muassa Suomenlinnan rakennustöihin.⁴ Tiiliteollisuuden harjoittaminen jatkui Kivenlahteen 1861 perustetussa Stensvikin kartanon tiilitehtaassa, ja Kaukalahdessa vuonna 1886 toimintansa aloittaneessa Åminnen tiilitehtaassa, joka sijaitsi nykyisten Mustanlahdentien sekä Rantavallintien risteyksessä niemen kärjessä. Aivan edellisen läheisyydessä, Mustanlahdentien sekä Kurttiniityntien risteyksessä sijaitsi myös seudun suurimpiin lukeutuva, toista sataa henkilöä työllistänyt Kallvikin tiilitehdas, jonne siirtotyövoimaa kerrotaan tulleen aina Kiinasta asti. Åminnen tiilitehtaan perustaja rakennusmestari ja tilanomistaja Wilkman pystytti yritykselleen 1900-luvun alussa myös toisen tehdasrakennuksen Kaukalahden aseman kupeeseen, nykyisen Lasihytin viereen. Åminne muutettiin Ab Åminne -nimiseksi osakeyhtiöksi vuonna 1907 ja edellä mainittu Stensvik osti yhtiön tiilitehtaan vuonna 1916. Tiilenteko Kaukalahden tehtaalla lopetettiin pian sen jälkeen vuonna 1918.⁵

Teollisuustoiminta Kaukalahdessa alkoi kasvaa 1903 jälkeen, kun Helsingin ja Turun välinen rautatie oli valmistunut ja Kauklahti saanut oman asemansa. Rautatiellä oli Espoossa Kaukalahden lisäksi alun perin ainoastaan kaksi muuta pysäkkiä: Espoon sekä Kilon asemat. Tällöin Kaukalahden seudulla asui noin 300 henkilöä ja sen katsotaan olleen Espoon ensimmäinen teollinen taajama. Teollisuustoiminta oli tuolloin keskittynyt Muulon kylään, nykyisen Kurttilan alueelle. 1920-luvulle tultaessa noin kymmenen teollisuusyritystä olivat keskittäneet tuotantonsa Kauklahteen.⁶

Åminnen tiilitehtaan uudemman rakennuksen rautatieaseman lähellä otti vuonna 1923 haltuunsa Iittalan entinen johtaja Claes Norstedt, ja siellä aloitti toimintansa Kaukalahden lasitehdas. Tehdas tuotti alkuvuosinaan pääosin talouslasia sekä apteekkilasia, ja erikoistui pian valaistuslasituotteisiin alettuaan ensimmäisenä Suomessa valmistaa opaailasia. Kaukalahden lasitehdas tunnettiin myös käsinmaalatuista lasiesineistään, samaa tekniikkaa

käytettiin pula-aikana toisluokkaisen lasin vikojen peittämiseen.⁷

Riihimäen lasi Oy osti Kaukalahden lasitehtaan 1927, ja yhtiö sulautui osaksi emoaan sotien aikana. Tehdas toimi Åminnen tiilitehtaan vanhoissa tiloissa aina lopettamisvuoteensa 1951 ja oli aikanaan yksi Espoon suurimmista työnantajista työllistäen parhaimmillaan 160 henkilöä. Henkilökunnan luontaisetuna heille tarjottiin asunto tehdasalueen tuntumasta.⁸ Kaukalahden lasi on edelleen lasinkeräilijöiden sekä antiikkiharrastajien suosiossa. Lasi-tehtaan tilat otti vuonna 1951 käyttöönsä jäteyhtiö Kuusakoski Oy.

1930-luvulla Kaukalahden teollisuustoiminta kasvoi edelleen. Alueella toimivat tässä vaiheessa muiden muassa kaapelitehdas Kaapelinvalmistamo Oy, väriteollisuuden yritys Sinkkivallo Oy, Emil Halmeen leipomo, ja sahanterätehdas Oy Suomen Sandvik Sahat sekä vaatturiliike Emil Sivé. 1930-luvun loppuun tultaessa Kauklahti oli Leppävaaran ohella Espoon suurimpia teollisuuskeskittymiä.⁹

Vuonna 1956 myös Erik Isomaan johtama Oy Slev Ab¹⁰ hankki aivan vanhan lasitehtaan kupeesta, osoitteesta Lasihytti 1, tontin elektroniikka-alan yrityksensä uuden tehtaan rakentamista varten.¹¹ Sotia seuranneen nopean teollistumisen tuloksena 1960-luvun puolivälin tienoilla Kaukalahdesta oli muodostunut Espoon huomattavin teollisuuskeskittymä. Tässä vaiheessa myös Slevin tehdas oli yksi Kaukalahden merkittävimpiä teollisuuslaitoksia.¹² Lasihytin alue, missä Slevinkin tehdas sijaitsee, on nykypäivään asti säilynyt Kaukalahden suurimpana tehdaskeskittymänä.

4 Voijola 1988, 18 ja 20; Lahti 1975, 63.

5 Voijola 1988, 22; Lahti 1975, 63–65.

6 Voijola 1988, 22, 26 ja 27.

7 Voijola 1988, 23–24.

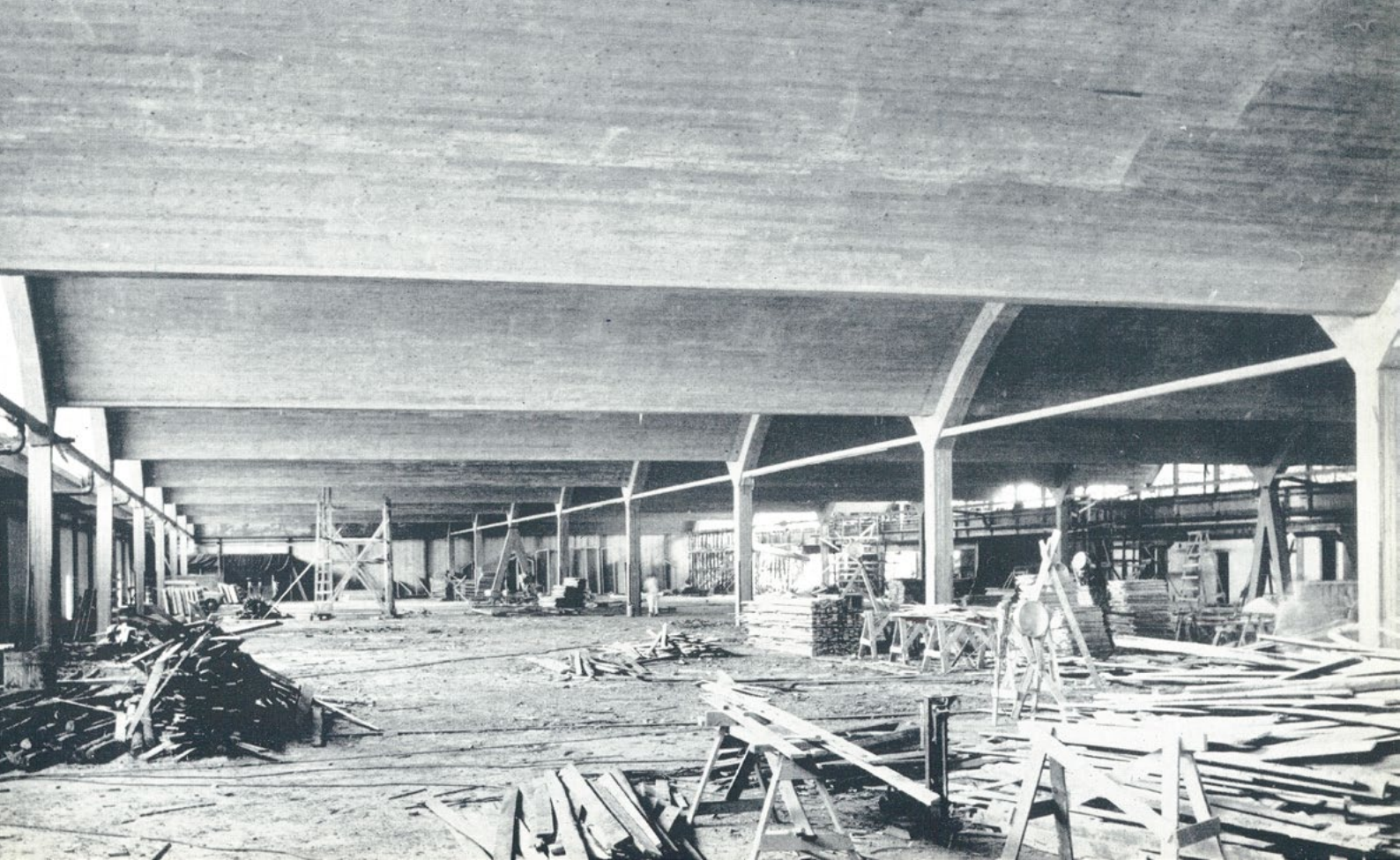
8 Voijola 1988, 23–24; Lahti 1975, 202.

9 Lahti 1975, 201–203.

10 Yrityksen nimi oli vuoteen 1958 asti Oy Sähkö-Lämpö Slev Elektro-Värme Ab.

11 Isomaa 1960, 8.

12 Lahti 1975, 307.

Philipsin kaarihallia rakennetaan Espoossa 1960-luvun alkupuolella. Nykyisin hallissa toimii muun muassa päivittäistavarakauppa. *Arkkitehti* 7-8/1964.

2.2

Kaarihallit

Samansuuntaisiin tynnyriholveihin perustuva kaarihalli on historiallisesti taipunut varsin monen käyttötarkoitukseen, aina monumentaali- ja sakraalirakentamisesta mitä arksimpiin työntöön ja liikenteen sovelluksiin. 1950–60-luvulla tällaista rakenneratkaisua käytettiin Suomessa teollisissa rakennuksissa. Kaariholvein katettua hallia pidettiin sopivana erityisesti yksikerroksisissa tehtaissa, joita useat teollisuudenalat suosivat muun muassa niiden joustavuuden, muokkaamisen helppouden sekä kevyiden kattojen mahdollistamien avarien pylväättömien hallien vuoksi.¹³ Polveileva kattomuoto mahdollistaa myös valon tuomisen tehdashallin holvien päädyistä.

Diplomi-insinööri Paavo Simulan suunnitteleminen Slevin tehtaan kaarihallien valmistumisen jälkeen teollisuuskäyttöön tehtyjä kaarihallirakennuksia löytyy Suomesta useita. Slev lienee Revellin

tuotannossa kaarihallina ainoa laatuaan, mutta Paavo Simula insinööritoimistoineen suunnitteli yhdessä arkkitehti Kurt Simbergin kanssa ainakin kaksi vastaavanlaista kohdetta. Esimerkiksi Rettigin tupakkatehdas Turussa valmistui jo 1960. Kyseisessä kohteessa kaarihalleihin sijoittuivat tupakkatuotteiden valmistus ja varastointi, kun taas tehtaan muut aputoiminnot sijoittuvat Slevin tavoin erilliseen siipeen.¹⁴

Simbergin käsialaa ovat myös vesijohtoliike Huberin konepajaksi ja varastoksi tehdyt, nykyisin LVI-alan yrityksen käytössä toimivat niin kutsutut Huberin hallit Vantaan Veromiehessä vuodelta 1964.¹⁵ Simbergin suunnittelemissa ovat myös nykyisin tyhjästä AGA:n kaasutehtaan vanhat kaarihallit Espoon Kilossa vuodelta 1964. AGA:n tehdasalueella kuusi holviset kaarihallit olivat osa suurempaa koko-

¹³ Mikkonen 2005, 79.

¹⁴ Simberg 1961, 167.

¹⁵ Eskola 2006, 57.

naisuutta, ja niihin sijoituivat hitsausvarustetehdas ja keskusvarasto.¹⁶ Philips-yhtiön keskusvarastoksi alun perin rakennetut kaarihallit Espoon Mankkaalla ovat myöskin vuodelta 1964 ja nykyisin liiketiloina. Philipsin hallit suunnitteli arkkitehti Olof Hansson. Tässä kohteessa holvikaaria on kymmenen ja holvistoon liittyy Slevin tehtaan tavoin tasakattoinen aputilasiipi.¹⁷

Kaarihallit olivat hallitsevassa roolissa myös arkkitehti Bertel Gripenbergin piirtämässä Hartwallin tehtaassa Helsingin Konalassa. Vuonna 1962 valmistunut tehdasrakennus lopetti toimintansa vuonna 2000 ja se on sittemmin purettu.¹⁸ Tehtaan kahdeksanholviset kaarihallit olivat varastoja.¹⁹ Konalasta löytyy samalta kadulta osoitteesta Ristipellontie 14 myös toinen, Märta Blomstedtin pesulayrityksen käyttöön suunnittelema kaarihalli. Varhaisempainakin esimerkkinä, tällä kertaa liikenteen käyttöön

sopeutettuna, voidaan myös mainita myös 1953 valmistuneet Koskelan linja-autojen varikkohallit Helsingissä, jotka ovat arkkitehtien Hugo Harmia ja Woldemar Baeckman suunnittelema.²⁰

Rakenteellisesti kaikki mainitut kohteet ovat hyvin samankaltaisia. Hallirakenne perustuu paikalla valettuihin, ohuisiin teräsbetonisiin tynnyriholveihin, jotka tukeutuvat niskapalkkeihin. Palkkeja kannattelevat ohuet pilarit. Hallien holvit on usein toteutettu niin lyhyinä, ettei niissä ole tarvinnut käyttää välipilareita. Poikkeuksellisesti muutamassa kohteessa on pidemmän holvitilan mahdollistamiseksi pilareita sijoitettu myös niskapalkin keskivaiheille. Hallien päätyseinät ovat kantamattomia ja pääosin lasi-profilipelti -rakenteisia. Leveys suunnassa holvien jänneväli vaihtelee 10–15 metrin välillä.

Kauklahden tehtaan rakennesuunnittelija Paavo Simulan kuorirakenteita koskeva artikkeli julkaistiin *Arkkitehti*-lehdessä jo vuonna 1953.²¹ Kuorirakenteilla on kahta päätyyppiä: yhdessä suunnassa suoraan

16 Simberg 1970, 33.

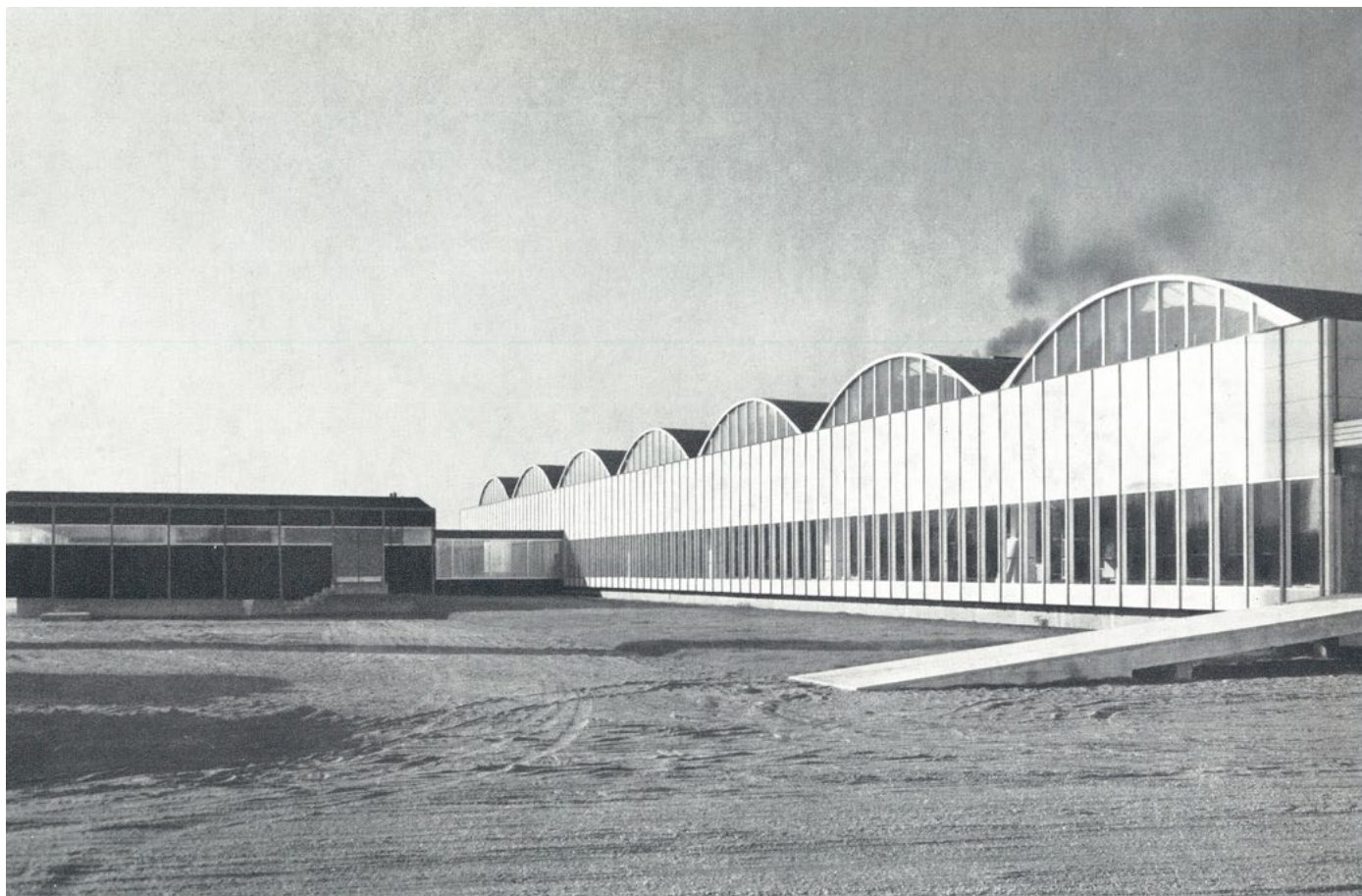
17 Hansson 1964, 112.

18 STT 2000.

19 Gripenberg 1964, 120.

20 Harmia ja Baeckman 1953, 173–179.

21 Simula 1953.

Turkuun rakennetun Rettigin tupakkatehtaan emaloidut julkisivulevyt valmistettiin Slevin tehtaalla. *Arkkitehti* 10–11/1961.

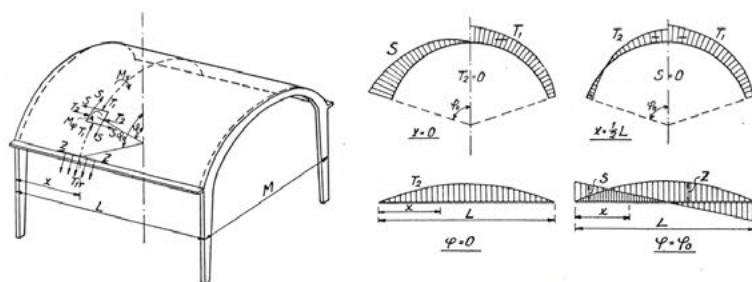
AGA:n tehdaskampusella Espoon Kilossa sijaitsevat samantyyppiset kaarihallit. Rakennukset ovat nykyään hylättyjä. *Arkkitehti* 8/1970.

viivaan liittyvät kuoret ja kaikissa suunnissa kaarevat pinnat. Slevin kaarihallit edustavat ensimmäistä tyyppiä ja kuorirakenteina ne ovat sylinteripintoja. Revellin arkkitehtuurissa ei esiintynyt tällaisia rakenteita ennen Sleviä, joten on todennäköistä, että Simulalla oli merkittävä vaikutus rakenteellisen ratkaisun valinnassa. Slevin tehdasrakennuksessa rakenne on näkyvissä ja määrää pitkälti rakennuksen muodon ja luonteen.

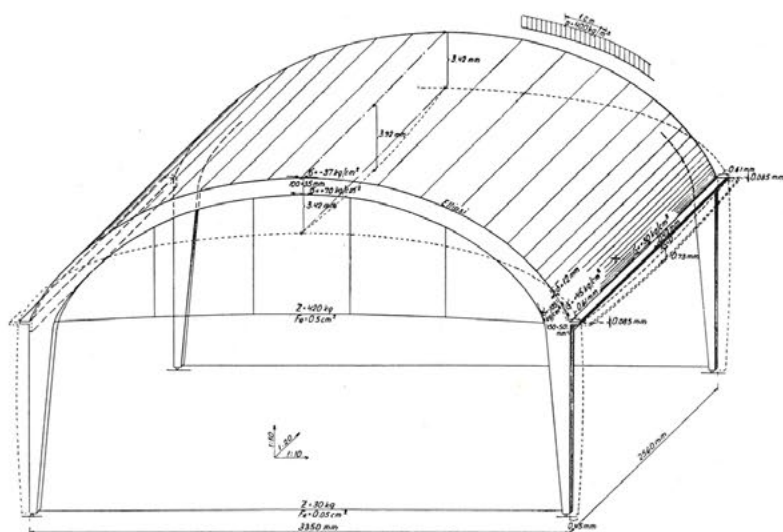
Arkkitehti-lehdessä julkaistujen artikkeleiden perusteella seuraavan aukeaman taulukkoon kerätyistä verrokkikohteista voi havaita, että rakenne on ollut suosiossa 1960-luvulla. Kaikki verrokkit perustuvat samantyyppiseen rakenneratkaisuun ja

myös hallien julkisivut muistuttavat huomattavasti toisiaan. Hallien käyttötarkoitus vaihtelee mutta monet suomalaisista esimerkeistä on alusta pitäen tehty varastoiksi. Arkkitehti Fritz Schumacher oli jo 1930-luvun alussa suunnitellut samantyyppisen kaarihallin Hampurin satamaan. Kyseisen 36-holvisen kaarihallin julkisivu on jopa 340 metriä pitkä.

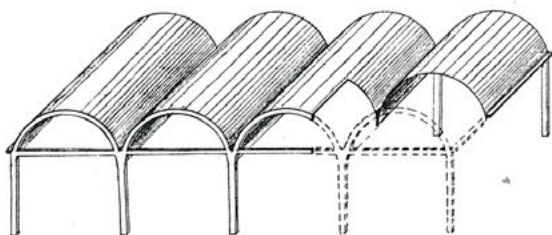
Teollisuusarkkitehtuurin anonymististä luonteesta huolimatta voidaan panna merkille, että kaarihallikohteet olivat 1960-luvulla suhteellisen paljon esillä *Arkkitehti*-lehdessä, mutta jo 1970-luvulta on vaikeampi löytää toteutuneita esimerkkejä. Kaarihallitehdas vaikuttaakin olleen erityisesti 1960-luvun ilmiö.

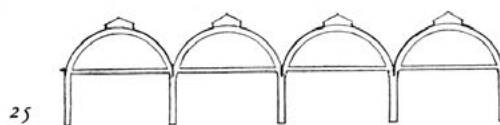
22

23

24

25

Kaavioissa vuodelta 1953 on esitetty kaarihallirakenteen toimintaperiaatteita.
Arkkitehti 11/1953

Verrokkikohteet

Nro	Kohde	Rakennettu	Sijainti	Arkkitehti
1	Helsingin kaupungin liikelaitoksen hallit	1953	Helsinki, Koskela	Hugo Harmia ja Woldemar Baekman
2	Oy Slev Ab	1958	Espoo, Kauklahti	Viljo Revell
3	P. C. Rettig & Co	1960	Turku	Kurt Simberg
4	Uusi pesula Oy	1962	Helsinki, Konala	Märta Blomstedt
5	Oy Hartwall Ab	1962	Helsinki, Konala	Bertel Gripenberg
6	Oy Aga Ab	1963-67	Espoo, Kilo	Kurt Simberg
7	Huber Oy	1964	Vantaa, Veromies	Kurt Simberg
8	Oy Philips Ab	1964	Espoo, Mankkaa	O. Hansson
9	Oy Suomen Autoteollisuus	1960-l	Karjaa	Erkko Virkkunen
10	Schuppen 59	1932	Hampuri	Fritz Schumacher

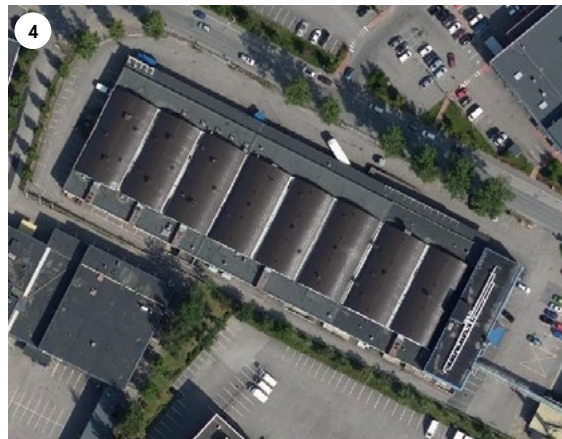
Arkkitehti 11/1953.

Arkkitehtuurimuseo

Arkkitehti 10-11/1961.

Helsingin karttapalvelu

Arkkitehti 7-8/1964.

Rakennesuunnittelija	Alkuperäinen käyttö	Nykyinen käyttö
Insinööritoimisto P. O. Pövsälä	Linja-autohallit	Liiketiloina, mm. Kart In Club Oy
Paavo Simula	Kodinkonetehtas	Koskmetiikkatehtas
Paavo Simula	Tupakkatehtas	Lähettilpalvelun käytössä (Suojeltu)
M. P. Uusitalo	Pesula	Liiketiloina
Paavo Simula	Virvoitusjuomatehtas	Purettu
Insinööritoimisto Erkki Juva Ky	Kaasutehdaskampus	Tyhjänä
Insinööritoimisto Erkki Juva Ky	Vesijohtotehtas	LVI-yrityksen käytössä
Paavo Simula	Keskusvarasto	Myymälätiloina
	Satamavarasto	

Arkkittehti 8/1970.

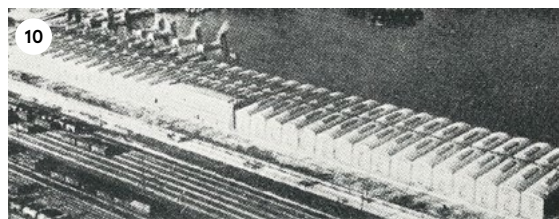
Vantaan karttapalvelu

Arkkittehti 7-8/1964.

Arkkittehti 7-8/1964.

Arkkittehti 11/1953.

Slevin tehdas

3.1

Rakennuttaja Oy Slev Ab

Erik Isomaa perusti Sähkö-Lämpö Elektro-Värmen 27-vuotiaana toisen maailmansodan varjossa 6. lokakuuta vuonna 1940. Yrityksen nimi muutettiin lyhyempään muotoon Oy Slev Ab vuonna 1958. Yrityksen tarkoituksena oli tuottaa sellaisia kotimaisia sähkötalouskoneita, joiden kysyntää suomalainen teollisuus ei kyennyt täyttämään. Tuontisäännösten vuoksi ulkomaiset markkinajätit eivät päässeet kilpailemaan Suomen markkinoilla, joten olosuhteet uuden yrityksen perustamiselle olivat mitä otollisimmat. Nuoresta iästään huolimatta Isomaalla oli jo perustamisvaiheessa 15 vuoden kokemus sähkölaitealalta, ja hän aloitti yritystoimintansa alun perin kolmen henkilön voimin 25 neliömetrin huoneistossa Helsingin Lapinlahdenkatu 8:ssa.²² Johtaja Isomaan suunnittelemat suuret, kahdeksankiloiset silitysraudat ja kamiinat saavuttivat välitöntä suosiota ja kesään 1941 mennessä yritys työllisti jo 11 henkilöä. Vuonna 1942 liiketoiminta olikin kasvanut jo sen verran, että uudet toimitilat tulivat ajankohdaisiksi. Yritys siirsi toimintansa 150 neliömetrin kiinteistöön läheisessä osoitteessa Eerikinkatu 50 ja saman vuoden helmikuussa myös yritysmuoto vaihtui osakeyhtiöksi.²³

Kasvavan yrityksen tilantarve kävi jälleen kriittiseksi vuonna 1946, jolloin tehtiin päätös muuttaa toimintapaikkaa Helsingin keskustasta ja rakentaa Slevin ensimmäinen, tarkoitusta varten pystytetty tehdas. Tehtaalle hankittiin tontti Pitäjänmäen teollisuusalueelta ja uuden tehdasrakennuksen kokonaispinta-ala oli aluksi 600 neliömetriä, josta se kasvoi 2500 neliömetriin.²⁴ Yritystoiminnan haasteeksi 1940-luvun lopulla muodostui sähköenergian säännöstely vesivarojen niukkuuden vuoksi. 10-vuotispäivänään Slev oli kuitenkin edelleen kasvava

ja elinvoimainen yritys, joka työllisti jo 60 työntekijää.²⁵

1950-luvulla suomalaisten ostovoima kasvoi ja kiristyvistä kilpailusta huolimatta Slev oli edelleen Suomen ainoa sähkötalouskoneisiin erikoistunut yritys. Myös ulkomaankauppa kukoisti ja Slevin tuotteita vietiin erityisesti Ruotsiin, Tanskaan, Islantiin sekä Turkkiin. Vuonna 1955 Slevillä työskenteli 140 ihmistä.²⁶

Vuonna 1956 Pitäjänmäen tehdasrakennus alkoi jälleen käydä ahtaaksi, eikä tontin koko sallinut sen laajentamista muutoin kuin korkeussuunnassa. Kerrosten lisääminen oli kuitenkin tuotantoprosessien kannalta haitallista, joten uutta tehdasrakennusta alettiin suunnitella. Rakennukselle löydettiin tontti kustannuksiltaan huokealta Kauklahden teollisuusalueelta ja sen arkkitehdiksi valikoitui Viljo Revell. Myös Isomaa itse apulaisjohtajineen osallistui rakennuksen suunnitteluun.²⁷ Tehdas otettiin käyttöön 25. 11. 1958. Rakennuksen kokonaispinta-ala oli alun perin 5000 neliömetriä, ja Revellin modulaarinen suunnitelma otti huomioon myös tulevien laajennusten mahdollisuuden.²⁸ Tehdasta laajennettiin ensimmäisen kerran jo vuonna 1962.

1950-luvun loppupuoli oli Slevin liiketoiminnan huippuaikaa kun Slevin Kuningasliesi oli Suomen myydyin sähköliesi. Tähän aikaan tehdas Kauklahdessa työllisti noin 220 työntekijää. 1960-luvulla Slev alkoi menettää kilpailuasemaansa sähköliesien valmistajana. Pahin kilpailija oli Oy Strömberg Ab.²⁹

Slevin tuotanto käsitti alusta lähtien erilaisia pienkodinkoneita. Sen ensimmäiset tuotteet olivat innovatiivinen, määrämittaan sahatuista ja maa-

²² Isomaa 1960, 2–3.

²³ Isomaa 1960, 4; Hoffman 2012.

²⁴ Isomaa 1960, 5.

²⁵ Isomaa 1960, 6–7.

²⁶ Isomaa 1960, 7.

²⁷ Revell 1959, 77.

²⁸ Isomaa 1960, 8–10.

²⁹ Hoffman 2012.

latuista asbestiputkista valmistettu kamiina sekä ensimmäinen Suomessa valmistettu silitysrauta. Silitysraudat ja sähkölämmittimet olivat jatkossakin Slevin tuotannossa ja niiden rinnalle tuotiin myöhemmin valikoima sähkövuokia sekä keittolevyjä. Myös ensimmäiset Suomessa valmistetut leivänpaahdit valmisti Slev. 1950-luvulla tehtaan tuotantoon tulivat sähköliedet, joista se parhaiten muistetaan. Taloustarvikkeiden lisäksi Slev valmisti myös muun muassa emaloituja julkisivulevyjä.³⁰

Vuonna 1969 Erik Isomaa myi Oy Slev Ab:n Electroluxille, joka puolestaan myi yrityksen eteenpäin Strömbergille, joka lähes välittömästi päätti lopettaa Kauklahden tehtaan toiminnan. Isomaa oli erityisesti halunnut välttää tehtaansa joutumisen pahimman kilpailijansa Strömbergin käsiin, mistä syystä kauppa ja sitä seurannut tehdastoiminnan lakkauttaminen olivat hänelle henkilökohtainen häviö. Isomaaalle itselleen myönnettiin teollisuusneuvoksen arvonimi vuonna 1968.³¹ Kauklahden tehdasrakennus siirtyi sittemmin Orion-lääketehtaan tytäryhtiön, Eurocell-nimisen rakennuselementti-valmistajan käyttöön. Vuonna 1977 Orionin omistama teknokemian tuotteita valmistava Noiro Oy siirsi Lumene-kosmetiikkasarjansa tuotannon kaarihalleille. Lumene irtautui vuonna 2003 Noirosta ja on edelleen hallien käyttäjänä. Lumenen tehtailla työskentelee päivittäin useammassa vuorossa noin 150 henkilöä, joista noin 30 työskentelee kaarihalleilla. Suurin osa työntekijöistä työskentelee uudemmassa tehdasrakennuksessa Hyttimestarintien toisella puolella.³²

³⁰ Isomaa 1960, 16–20; Hoffman 2012.

³¹ Hoffman 2012.

³² Lumenen teknillisen johtajan Anna Niemen suullinen tiedonanto 18. 6. 2018.

... nyt käryt eivät
pääse leviämään huoneisiin

SLEV
LIESITUULETIN

Paistakaa kalaa, lihaa, ohukaisia... keittääkää kaalikeittoa, marjoja, kahvia... valmistakaa mitä vain, Slev-liesituuletin vetää kaikki käryt ja pitää keittönne ilman aina raikkaina. — Välttämätön kaikissa kodeissa, mutta ennen kaikkea tupakeittiössä, keitokomeroissa ja yksioissa.

Myyjiemme käyttämä ohje-hinta alkaen 280:—

- 100 W sähkömoottori
- tehokas reunaimu
- imuteho 300 m³ tunnissa, vastapaine 20 Vp
- helposti pastävä, irrotettava rasvasuodatin
- sulkupehti
- liettä valaiseva valaisin
- ei vaadi kiinteää sähköasennusta
- kolme leveyttä: 50, 60 ja 70 cm

SLEV - KUNINGASLIESI
— suurenmoinen suomalainen liesi, jossa on kaikki hienoudet, mitä perheenmältä suinkin voi toivoa.

SLEV
kuninkaallinen liesisarja

Slevin Kuningasliesi oli aikansa markkinajohtaja. Mainos on vuodelta 1966. *Arkitehti* 5-6/1966.

3.2

Viljo Revellin teollisuusarkkitehtuurista

Vaasalaissyntyinen Viljo Revell (1910–1964) valmistui arkkitehdiksi Helsingin teknillisestä korkeakoulusta 1937, diplomityönään johdonmukaiseen ongelmanratkaisuun pyrkinyt pienteollisuustalosuunnitelma nykyisen Tennispalatsin tontille. Suunnitelmaa voi pitää varhaisena esimerkkinä Revellin kiinnostuksesta teollisuusarkkitehtuuria kohtaan.³³ Moderni Lasipalatsi, jonka Revell suunnitteli opiskelutovereidensa Niilo Kokon sekä Heimo Riihimäen kanssa opiskeluaikanaan, kertoo myös nuorten osaajien taidoista ja kunnianhimoisuudesta.

Työura jatkui valmistumisen jälkeen Alvar Aalton toimistossa, missä hän osallistui muun muassa Pariisin maailmannäyttelypaviljongin suunnitteluun 1937. Revellin ja Keijo Petäjän yhdessä ammatinharjoittajina suunnittelema huomattavan nykyaikainen Palacen liikerakennus eli Eteläranta 10 valmistui 1949. Revell sai myös Asuntosäätiöltä toimeksiannon suunnitella Tapiolan ensimmäisen rakennusvaiheen kohteet As oy Koulukallio, ja As Oy Mäntyviita.³⁴ Vuonna 1958 valmistui Revellin pientaloista tunnetuin, nykyisin museoksi laajennettu Didrichsenin huvila Helsingin Kuusisaareen. 1960 alkoi suunnittelutyö City-korttelin parissa, Helsingin Rautatieaseman kupeessa. Tämä myöhempien vuosikymmenten kiistakapula valmistui vasta Revellin kuoltua vuonna 1968 ja se tunnetaan paremmin Makkaratalona.³⁵

Diplomityössä sivuamansa teollisuusarkkitehtuurin pariin Revell palasi vielä toistuvasti uransa aikana. ”—pyrkimys järjestykseen ei saa muodostua vastukseksi tuotantoprosessille, vaan apukeinoksi, ei esteeksi sen vapaudelle, vaan ohjaavaksi punaiseksi langaksi.”³⁶ hän toteaa esipuheessaan Suomen arkkitehtiliiton vuonna 1952 julkaisemassa kirjassa *Suomen teollisuuden arkkitehtuuria*. Revellin tehdasarkkitehtuurissa päällimmäiseksi nouseva teema oli rationaalisuus. Revellin toimistossa työskennellyt arkkitehti Osmo Lappo on kuvannut Hyvon Kudeneule -tehtaan suunnitteluvaihetta kuoren piirtämisenä tuotantoprosessin päälle.³⁷

Hangossa sijaitseva Hyvon Kudeneule -tehdas tuli Revellin suunniteltavaksi kutsukilpailun tuloksena.³⁸ Revell valmistautui toimeksiantoon vierailemalla tehdaskohteissa Yhdysvalloissa yhdessä tehtaan perustajan Aarne Karjalaisen kanssa, ja erityinen vaikutus Revelliin oli Eero Saarisen General Motorsin Technical Centrellä, jonka alumiinijulkisivuilla lieenee suora yhteys Kudeneule-tehtaan omiin julkisivuratkaisuihin. Revell kävi opintomatkalla myös Tukholmassa, missä hän tutustui Yhdysvaltain uuteen, myöskin alumiiniverhottuun lähetystörakennukseen.³⁹ Alumiiniverhousta käytettiin Slevin tehtaan kaarikatoissa ja poimutettuna julkisivuissa.⁴⁰

Yhtymäkohtia Hyvonin ja Slevin välillä löytyy useita. Molempien tuotantotilat rakennettiin yhteen tasoon. Hyvonin tehtaan päähallin hahmoksi valittiin pitkä, suorakaiteen muotoinen, pilariton tila, jonka varrelle toimistot ja muut tehdastoiminnan aputilat sijoiteltiin erillisiin ryhmiinsä. Eron Slevin tehtaasta Hyvonin tuotantohalli oli yhden suuren harjakaton kattama ja se sisälsi myös parven työn seuraamista varten. Hyvon-tehdas suunniteltiin Slevin tavoin yhteistyönä insinööri Paavo Simulan kanssa. Simula ja Revell olivat ilmeisesti tutustuneet jo Lasipalatsin hankkeen merkeissä 1930-luvulla. Lasipalatsin rakennesuunnittelusta vastasi Insinööritoimisto Hannelius & Oksanen, jonka leivissä Simula tuolloin työskenteli.⁴¹ Slevistä poiketen Hyvonin tehtaan suunnittelussa painoarvoa annettiin myös edustuskäytölle. Tehtaan toimistosiipiin käydään sisään vaikuttavan veistospuutarhasommitelman sekä lasiaulan läpi. Myös tuotantoprosessi on asetettu näytille päähallin lasiseinien välityksellä.⁴² Molemmat hankkeet esiteltiin *Arkkitehti*-lehdessä.

1960-luvulla Revell keskitti voimavaransa Toronton kaupungintalon toimeksiantoon, jonka pohjautui kansainvälisen kilpailun voittoon. Kahdesta kaarevasta tornista sekä niiden keskelle jäävästä auditoriosalista muodostuva pilvenpiirtäjäsommitelma oli pitkä hanke, eikä arkkitehti itse koskaan nähnyt sen valmistuvan.⁴³

33 Ålander ed. 1966, 7–8; Rauhala 2010, 258.

34 Putkonen 2010, 77.

35 Revell 2010, 199–213; Ålander ed. 1966, 18.

36 Ålander ed. 1952, 5.

37 Mikkonen 2005, 181.

38 Mikkonen 2005, 173.

39 Mikkonen 2005, 183.

40 Putkonen 2010, 100–101.

41 Putkonen 2010, 56.

42 Mikkonen 2005, 182 ja 188–194.

43 Revell 2010, 199–213.

Hyvön-Kudeneuleen alusasutehdas valmistui Hankoon vuonna 1955. Slevin tehdasta enemmän tässä rakennuksessa korostui edustuskäyttö, kuvassa on tehtaan sisäänkäyntipiha. *Arkkitehti* 11-12/1956.

3.3

Paavo Simula rakennesuunnittelijana

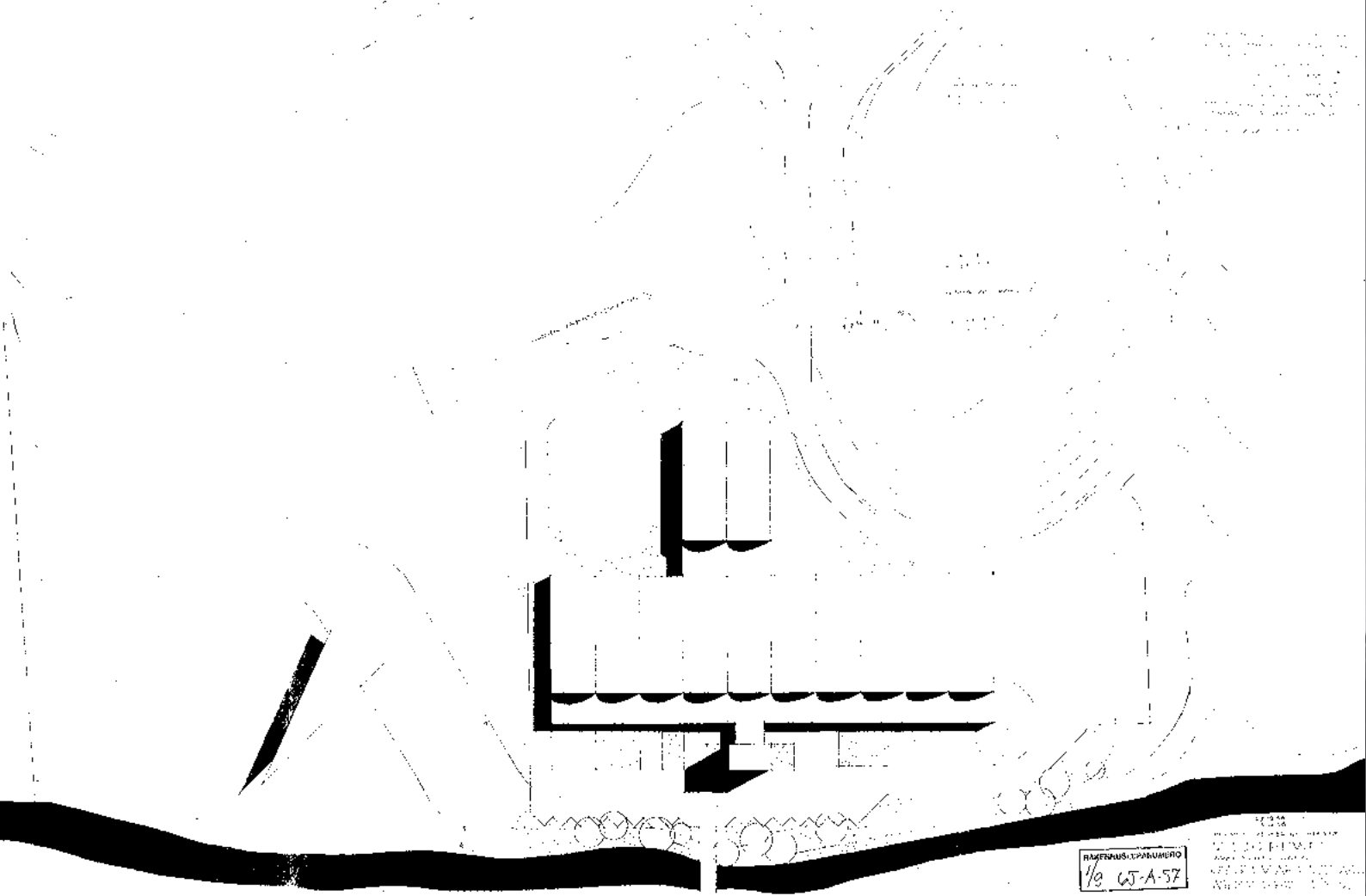
Diplomi-insinööri Paavo Simula 1909–1964 oli vaikutusvaltainen ja uudistusmielinen rakennesuunnittelija sotien jälkeisessä Suomessa. Suunnittelutyönsä ohessa hän kirjoitti muun muassa *Arkkitehti*- sekä *Rakennus-insinööri* -lehtiin ja tuotti luentomateriaalia silloisen Otaniemen Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosastolle, missä hän toimi myös tuntiopettajana. Simulan yksi erityisala olivat betoniset ohutkuorirakenteet.⁴⁴

Simula osallistui lukuisien suomalaisten kaarihallikohteiden suunnitteluun. Hän suunnitteli samantyyppisiä rakenneratkaisuja erityisesti Kurt

Simbergille 1960-luvun aikana. Simula myös kirjoitti kaarihalleissa käyttämistään betonikuorirakenteista syväluotaavan artikkelin jo vuonna 1953. Simulan ja Revellin yhteistyönä toteutui vielä vuonna 1960 ruiskutusmenetelmällä toteutettu Vatialan siunauskappeli, jonka rakenne oli Slevin kaarihalleja kunnianhimoisempi parabolinen kaariholvikatto. Simula oli osallisena myös Revellin Kudeneule-tehtaassa ja Toronton kaupungintalohankkeessa, jonka toteutuksen kesken heinäkuussa 1964 hän kuoli, vain muutamaa kuukautta ennen Viljo Revelliä.⁴⁵

44 STS ja TFIF 1956, 785.

45 Putkonen 2010, 100–107.

Tehtaan alkuperäisessä asemapiirroksessa nähtävissä on pitkässä hallissa nähtävissä ainoastaan kymmenen holvia. Espoon rakennusvalvonnan arkisto.

3.4

Suunnitteluratkaisu

Tehtaan suunnittelua ohjasi tuotantoprosessi sekä sille varattu jakamaton hallitila. Toimisto- ja henkilökunnan tilat pidettiin tuotannosta erillisinä. Tehtaan suunnittelussa alusta alkaen oli otettu huomioon laajentamisen mahdollisuus.⁴⁶

Ensimmäisissä hyväksytyissä lupa-asiakirjoissa esitetty rakennus ei toteutunut sellaisenaan. Vuonna 1957 päivätyissä piirustuksissa tehtaan pitkä tuotantohalli on kymmenen kaariholvin mittainen. Hallin lopullisessa muodossa kaariholveja oli kaksitoista, jolloin myös emalointiasasto sijoittui pitkän hallin keskilinjalle. Rakennuksen luoteisjulkisivun edessä keskiakselin tuntumassa on näissä piirustuksissa myös kolmikerroksinen Slevin tunnuksella varustettu, poimualumiinilla päällystetty torni, joka sisältää teknisiä huonetiloja. 8. 5. 1958 päivätyissä muutoslupa-asiakirjoissa tornia ei enää ole.

Lupa-asiakirjojen perusteella tehdas on lopullisesti toteutunut 28. 6. 1958 päivätyjen muutoslupa-asiakirjojen mukaisena. Näissä edustan torni on myöskin esitetty purkuviivoin, vaikka sitä ei koskaan edes rakennettu. Toisena merkittävänä erona alkuperäisiin piirustuksiin pitkä tuotantohalli on esitetty kahta kaariholvia pidempänä niin, että emalointisiipi sijoittuu pitkään halliin nähden symmetrisesti. Vuoden 1957 piirustuksiin nähden myös luoteispuolen pihatietä on levennetty ja koillispuolelle on lisätty polkupyörien paikoitus. Lisäksi emalointiasaston ja päätehdashallin väliin jäävää suorakaiteenomaista rakennusmassaa on pidennetty koilliseen päin.

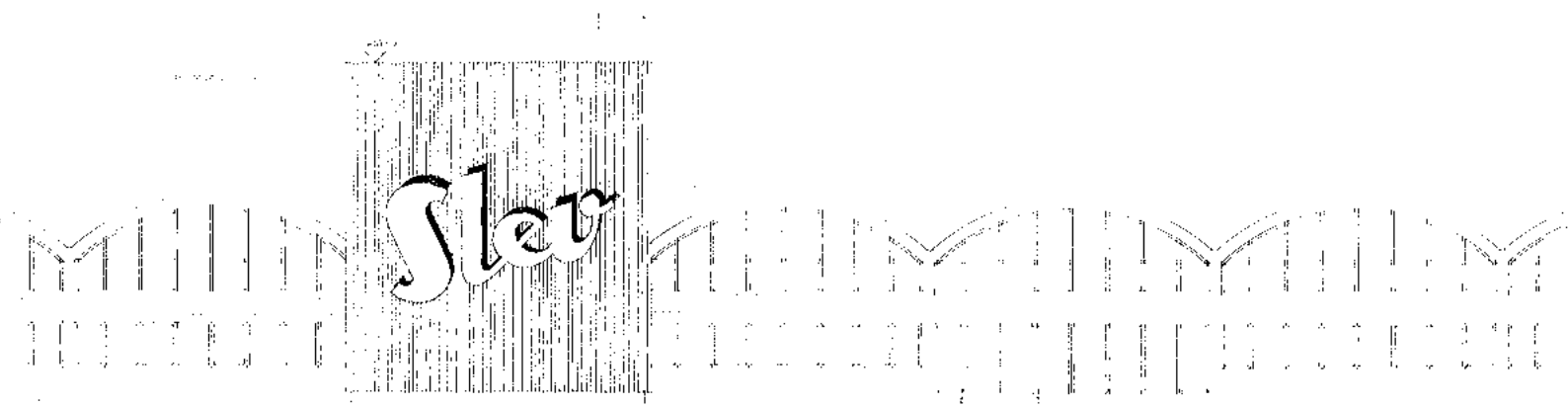
⁴⁶ Revell 1959, 77.

Pian valmistumisen jälkeen otetussa valokuvassa näkyy Slevin tehtaan päätyjulkisivu. Tässäkin näkyvä harkkokuviainen betonipinta esiintyi paikoin myös Hyvon-Kudeneule -tehtaan yksityiskohdissa yhdessä poimutetun alumiinilevyn kanssa. Arkkitehtuurimuseo.

Kaarihallin ulkoseinä ehdittiin mahdollisesti rakentaa vuoden 1957 piirustusten mukaan, sillä vuoden 1958 kuvissa kahden uuden holvikaaren ja kymmenen vanhan välinen liittymäkohta on muita leveämpi, mikä selittyisi siinä aiemmin sijainneen kantavan seinärakenteen avulla. Myös seinän perustus on esitetty leikkauspiirustuksessa. Rakennustyöt suoritettiin pääosin vuoden 1957 aikana, joten onkin oletettavaa, että alkuperäiset piirustukset myös toteutuivat joiltain osin.⁴⁷

47 Revell 1959, 77.

Julkisivupiirroksessa vuodelta 1957 näkyy vielä rakennuksen eteen kaavailtu torni. Espoon rakennusvalvonnan arkisto.

Ulkopuoli

Rakennuksen ensisijainen julkisivu sijaitsee sen luoteen puolella, Espoojoelle avautuvana ja joen kanssa samansuuntaisena. Pääsisäänkäynnit sijaitsevat tällä julkisivulla, ja niistä toimistojen puoleen johtavaa on korostettu liki kolme metriä korkealla Slev-tunnuksella. Julkisivun hallitsevana elementtinä on kaarihallien polveileva katto, joka pilkistää kaarihallien edustalla sijaitsevan tasakattoisen rakennusosan takaa. Pitkää nauhanomaista luoteisjulkisivua hallitsee betonisokkelin sekä harkkokuvioidun kevytbetonipinnoitevyöhykkeen päällä juokseva nauhaikkuna. Nauhaikkunan yläpuolinen vyöhyke on päällystetty vaakasuunnassa poimutetulla

alumiinilevyllä. Nykytilassaan myös ikkunoiden alle jäävä vyöhyke on päällystetty pystyuritetulla alumiinilevyllä. Seinäpinnan yläpuolella sisennettyinä ovat näkyvillä kaarihallien lasiset päädyt, joiden reuna on päällystetty tasaisella korkeakiiltoisella alumiinilevyllä.

Koilliseen ja lounaaseen avautuvat lyhyet julkisivut ovat ikkunattomia, pitkässä tuotantohallissa on molemmalla niistä pariovet. Materiaaliltaan julkisivut livat alunperin harkkokuviointua kevytbetonia betonisokkelin päällä.

Vuosikymmenten saatossa tapahtuneista julkisivumuutoksista huolimatta rakennuksen pääasiallinen ulkohahmo on pysynyt ennallaan. Hävinneestä Slev-tunnuksesta vanhassa kuvassa erotettavissa oleva pääsisäänkäynti on yhä myös paikoillaan. Nykytilassa harkkokuvioidut betonipinnat on pääosin päällystetty poimulevyin. Lähempänä oleva sisäänkäynti on myöhempi lisäys. Kuvat ovat vuosilta 1958 & 2018. Arkkitehtuurimuseo (ylempi kuva).

Kaaviossa on esitetty eri värein tehtaan vuoden 1958 päivätyn pohjajirroksen mukaiset toiminnot. Espoon rakennusvalvonnan arkisto (Pohjana käytetty kuva).

- ① Emalointiosasto
- ② Myllytys
- ③ Ruiskumaalaamo
- ④ Peittaamo
- ⑤ Tuotantohalli
- ⑥ Ruokala
- ⑦ Lastauslaituri
- ⑧ Pukuhuoneet / tehdastyöntekijöiden sisäänkäynti
- ⑨ Aula / liesinäyttely

Sisätilat

Tehdasrakennukseen käytiin alunperinkin sisään luoteisjulkisivun kautta. Pitkänomainen tasakattoinen rakennusosa kaarihallien edessä piti sisälleen suurimman osan tehtaan aputoiminnoista. Rakennukseen oli useampi sisäänkäynti eri toimintoja varten. Suurella Slev-tunnuksella korostettu, pääsisäänkäynti johti sisäänantuloaulan kautta tehtaan toimistopuolelle, jossa oli myös näyttelytila tehtaassa valmistetuille tuotteille. Vaatimattomampi työntekijöiden sisäänkäynti johti pukuhuoneiden ja pesutilojen kautta tehdashalliin. Julkisivulla oli vielä lastaussisäänkäynti ja erillinen ruokalan sisäänkäynti. Nauhamaiselle vyöhykkeelle tehdashallin ja aputilojen väliin oli sijoitettu pienvarastoja sekä wc-tiloja.

Alkuperäisten piirrosten tehdashalli on yhtenäinen, täysin jakamaton tila. Hallia kattaa kaksitoista kymmenmetristä kaariholvia. Sen molemmissa päädyissä on pariovet ja se on valaistu kaariholvien päädyissä sijaitsevilla klerestorioikkunoilla. Kattoa

kannattelevat pilarit sijaitsivat aivan seinän tuntu-massa, ja luonteissivulla ne on upotettu näkymättömiin vessa- ja varastohuoneiden lomaan. Holvien sisäpinta on nykytilassaan osittain valkoiseksi maalattua betonipintaa, jossa muottilaudoituksen jäljet on jätetty näkyviin. Valmistumisen aikaisessa sisävalokuvassa valkoiseksi maalatulta näyttävät ainoastaan kaariholvien väliset poikittaispalkit sekä raita seinäpinnan yläosassa.

Päähallin ja emalointiosaston väliin jäävällä vyöhykkeellä sijaitsivat koillisessa palokalusto sekä kattilahuone sekä joitain varastotiloja. Näiden viereen on sijoitettu sähkönjakelukeskuksen tilat sekä ruiskumaalaamo ja peittaamo.

Kaakossa sijaitseva emalointiosasto on päähallin tavoin kaariholvein katettua avointa tilaa. Sen leveys oli kaksi kaariholvia ja toisin kuin päähallissa, siitä oli yksi kulma erotettu väliseinän myllytyshuoneeksi. Emalointihuoneessa oli koillisseinällä yksi uloskäynti.

Emalointiosasto oli alunperin kaksiholvinen. Arkkitehtuurimuseo.

Tehtaan alkuperäisen sisustuksen suunnitteli Pentti Heinonen. Arkkitehtuurimuseo.

Rakenteellinen ratkaisu

Rakennuksen katto on toteutettu teräsbetonisina kuorirakenteisina holveina. Yksittäinen holvi on mitoiltaan noin 10 x 25 metriä. Holvien saumakohdissa toistuu holvin pitkää sivua seuraava palkkirakenne, joka on puolestaan tuettu pilareihin tehdashallin sisällä hieman seinäpinnasta irrallaan. Näin ollen kaariholvin pääty jää ulokkeelliseksi rakenteeksi. Pilareihin tukeutuvat myös katon muotoiset teräsbetonikaaret, joissa on vetotangot.

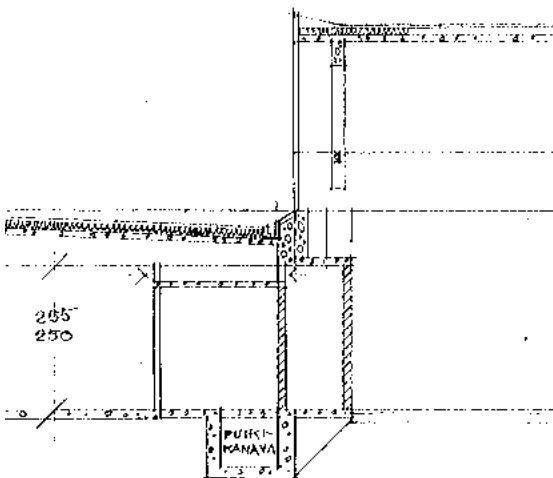
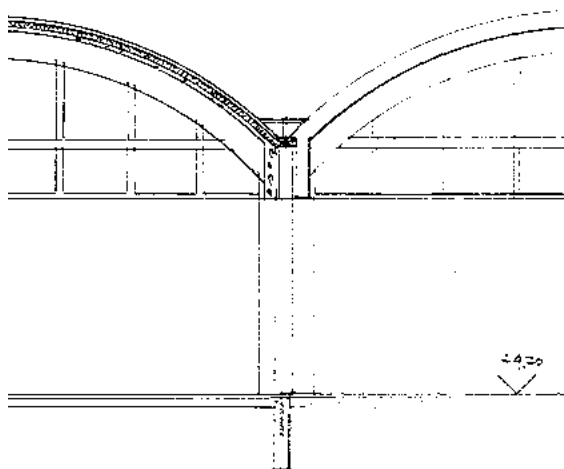
Katon alkuperäisenä lämpöeristeenä on ollut Isoschaum-muovivaahto ja vesikatto on lupakuvien perusteella verhottu alumiinilevyillä puualustan päälle. Valokuvien perusteella kateaineena käytettiin kuitenkin huopaa. Ulkoseinät olivat alunperin pääosin kevytbetonia eri tavoin pinnoitettuna – niissä esiintyi myös harkotusta. Tuotantotilojen lämmitys toteutettiin öljykäyttöisillä lämmityskoneilla, jotka myös näkyvät pohjapiirroksessa, sekä hallin ulkopuolisella takaseinällä piippuina.⁴⁸ Ikkunat ovat kaksilasisia.

Rakennuksen laajentamiselle on asemapiirroksen varattu tilaa koilliseen päin. Mahdollinen laajentaminen on piirustuksissa esitetty pitkää hallia saman 10 x 25 -metrisen kaarimoduulin mukaisesti jatkamalla ja uudet holvit hallin kylkeen lisäämällä. Tasakatettuja sivutiloja oli laajennussuunnitelmassa esitetty pidennettävän kaarihallien rinnalla.

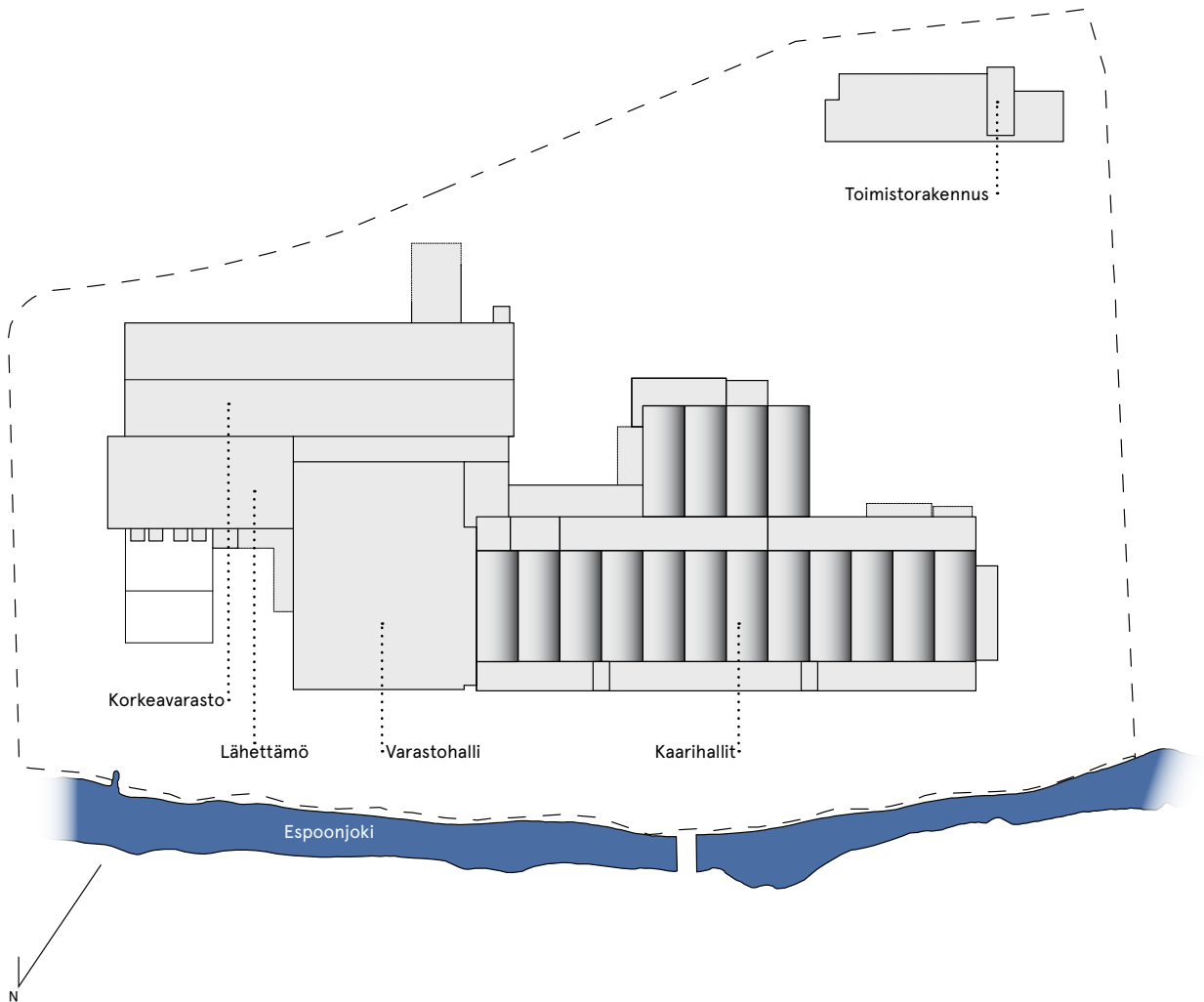
Kattorakenteen liitoskohta.

48 Revell 1959, 77.

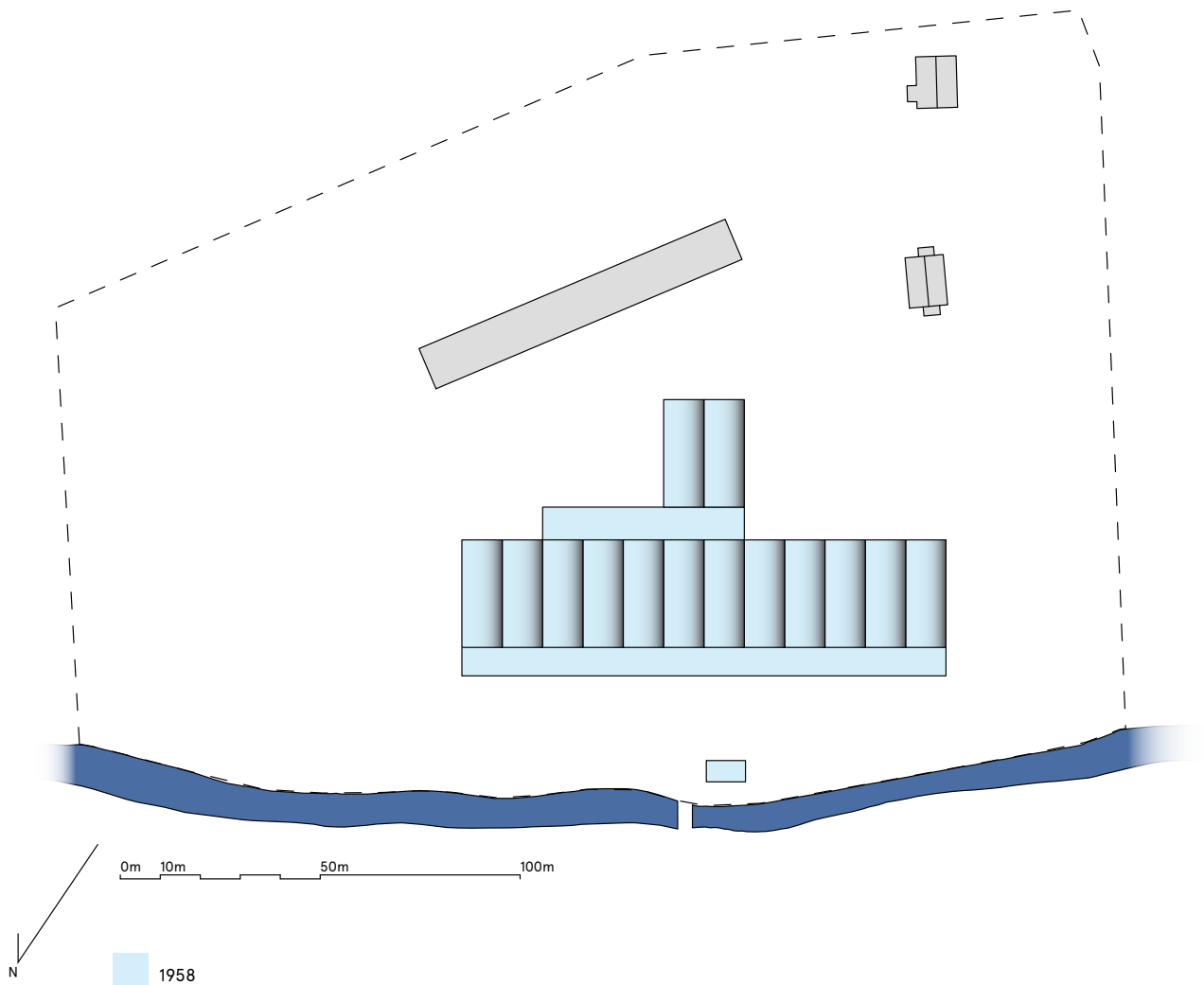
Yksityiskohtia vuoden 1958 leikkauskuvista. Vasemmalla uusien kaariholvien liitos vanhaan rakenteeseen. Espoon rakennusvalvonnan arkisto.

Tehtaan muutosvaiheet

Kaaviossa on yksinkertaistetusti esitetty tontin tämänhetkinen rakennuskanta.

1958

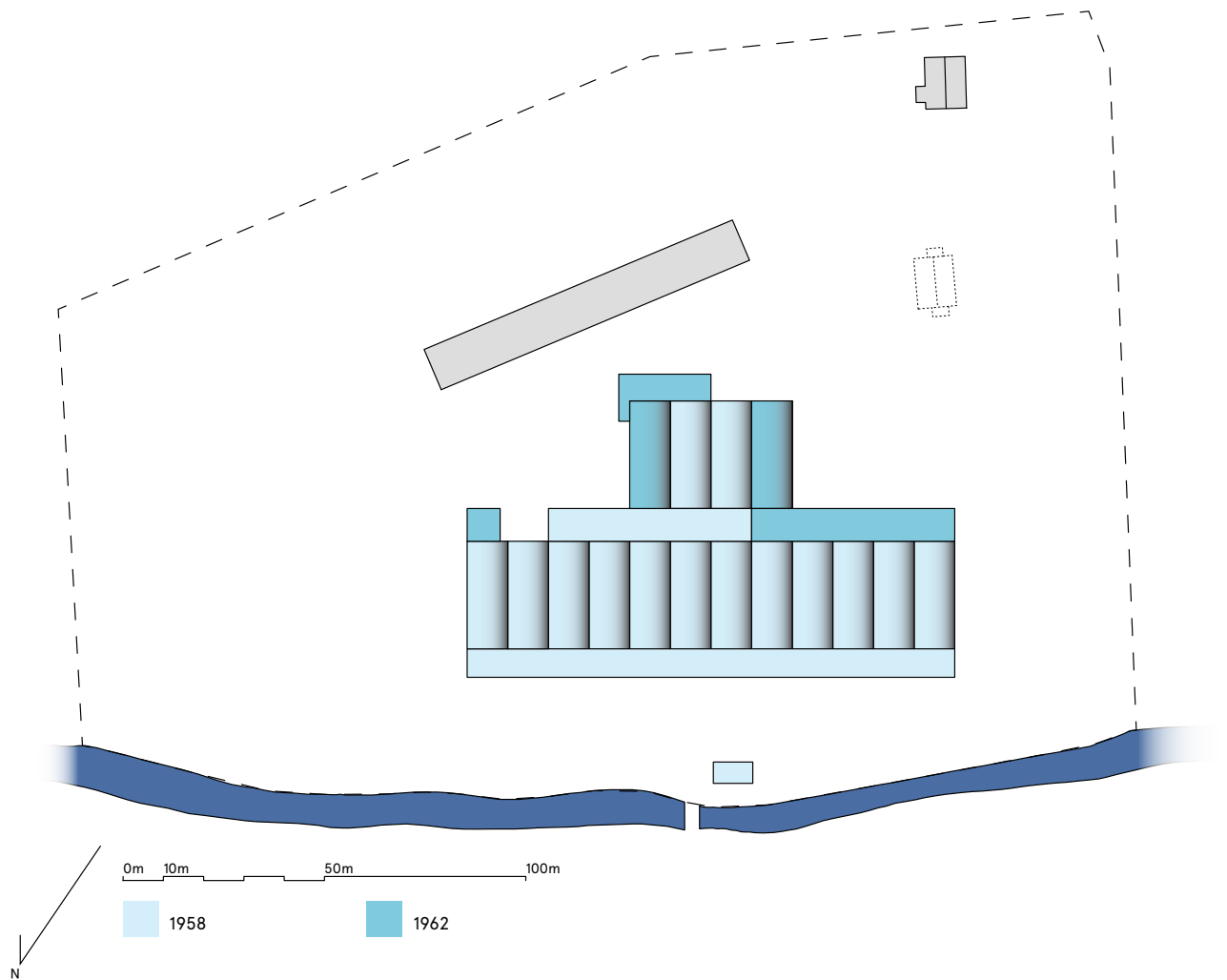
Tehdas otettiin käyttöön 25. 11. 1958. Tontilla sijaitsivat ennestään harmaalla merkityt kaksi asuinrakennusta sekä pitkä vanha varastohalli. Alkuperäinen tehdas käsitti kaksitoista holvia luoteisella sivullaan sekä kaksi holvia kaakkoissivullaan. Pitkän kaarihallin mitat olivat 120 x 27 metriä, ja se oli sisältään kokonaan avointa, täysin jakamatonta tuotantotilaa.⁴⁹ Kaarihallien edustalla luoteessa sijaitsi pitkänomainen tasakatettu rakennusosa, joka sisälsi muun muassa työntekijöiden ruokalan, pukuhuoneet, toimistoja, varastoja sekä wc:t ja muita aputiloja.

Kahden kaarihallirivistön väliin jäävään rakennusosaan oli sijoitettu muun muassa kattilahuone, sähkönjakokeskus sekä maalaustiloja. Kaksi kaariholvea kaakossa oli osoitettu emalointiosastoksi. Alueen sisääntuloväylän varrella oli myös pieni portinvartijan koppi. Revell itse kuvaili alkuperäisen suunnitelmansa päätuotantohallia tarpeen mukaan laajennettavana.⁵⁰

49 Isomaa 1960, 8.

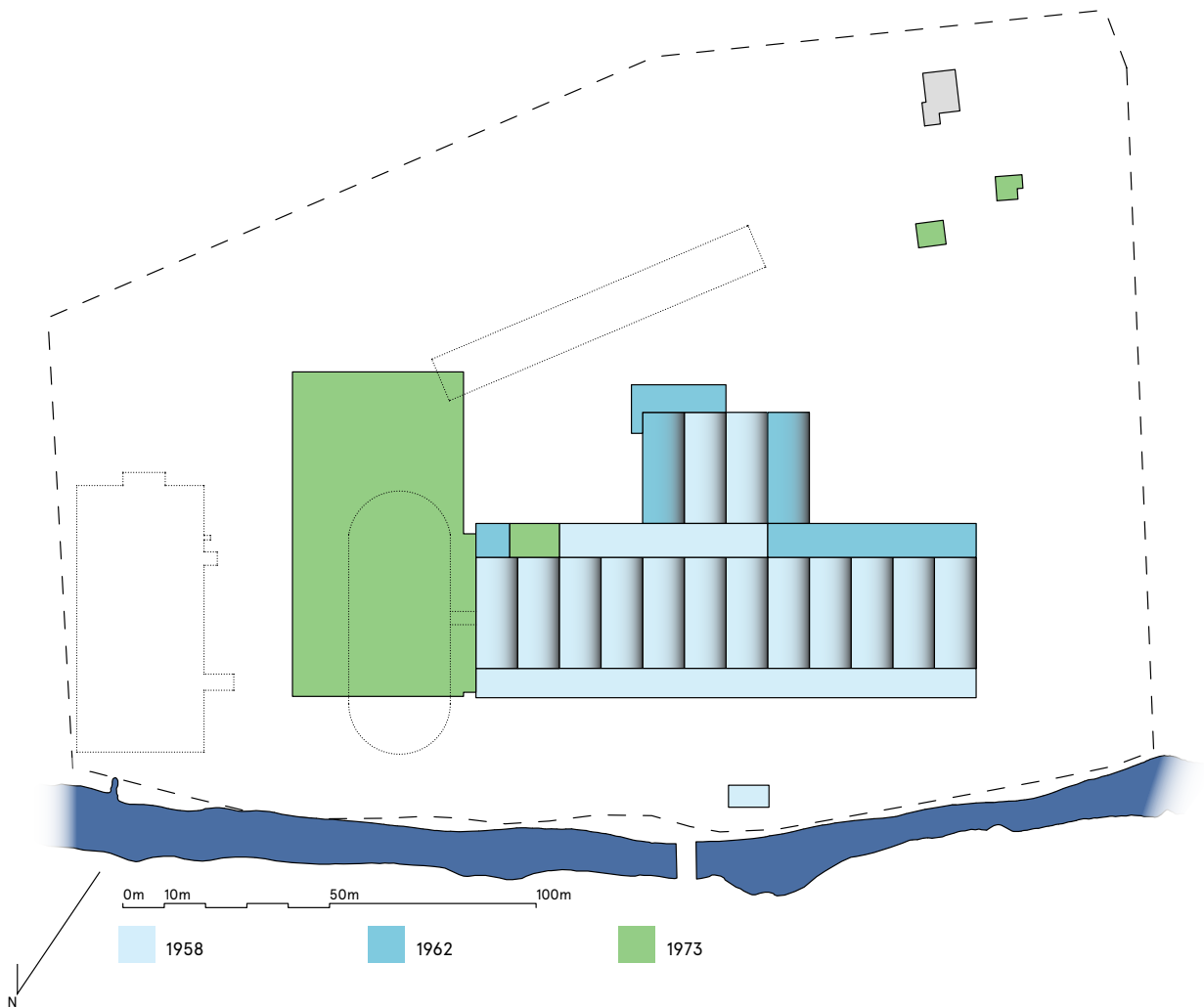
50 Revell 1959, 77.

1962

Tehtaan lyhyen kaakkoishalliin lisättiin kaksi uutta kaariyksikköä, yksi molemmiin puolin. Pitkän hallin itäiseen kulmaan rakennettiin lastaussilta. Lisäksi tehtaan yhteyteen rakennettiin autohuoltamo, maalivarasto sekä muita aputiloja pitkän ja lyhyen hallin väliselle vyöhykkeelle sekä rakennuksen itäkulmaan. Tämän vaiheen muutostyöt olivat edelleen Viljo Revellin toimiston käsialaa, uudet kaarihallit toteutettiin edellisten mukaisiksi, ja ulkoisesti ne sulautuvat vanhoihin halleihin saumattomasti. Luoteen puoleinen asuinrakennus purettiin.

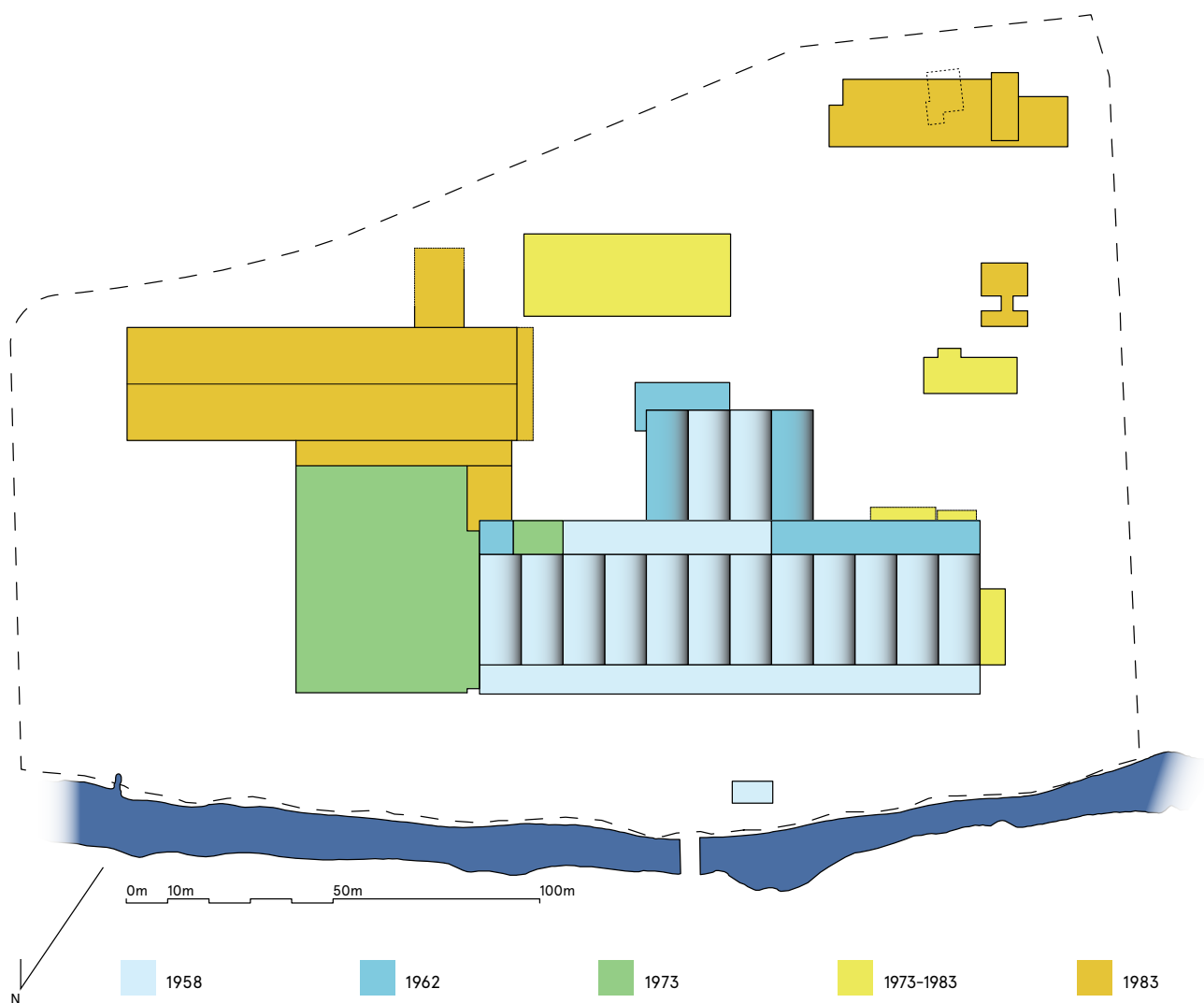
1973

Vuonna 1973 pystytettiin vanhan tehtaan koillis-päätyyn uusi varastohalli. Uuden varastohallin alta jouduttiin purkamaan kolme ulkovarastoa, joista lounaisen puoleinen oli tontilla jo ennen tehdasrakennusta. Kahden muun varaston rakennusajankohdasta ei löydy tietoa, sillä niitä varten ei ole haettu erillisiä rakennuslupia, niiden rakennusajankohta voidaan täten ainoastaan rajata vuosien 1962–73 väliin. Uuden varastohallin lisäksi rakennettiin kaksi uutta talousrakennusta tontin eteläiseen kulmaan. Myös toinen vanhoista asuinrakennuksista purettiin. Uuden varastosiiven suunnitteli Arkkitehtitoimisto Castrén-Jauhiainen-Nuuttila, jonka osakkaista Heikki Castrén oli työskennellyt myös Revellin alaisena alkuperäisten suunnitelmien parissa.⁵¹

⁵¹ Revell 1959, 77.

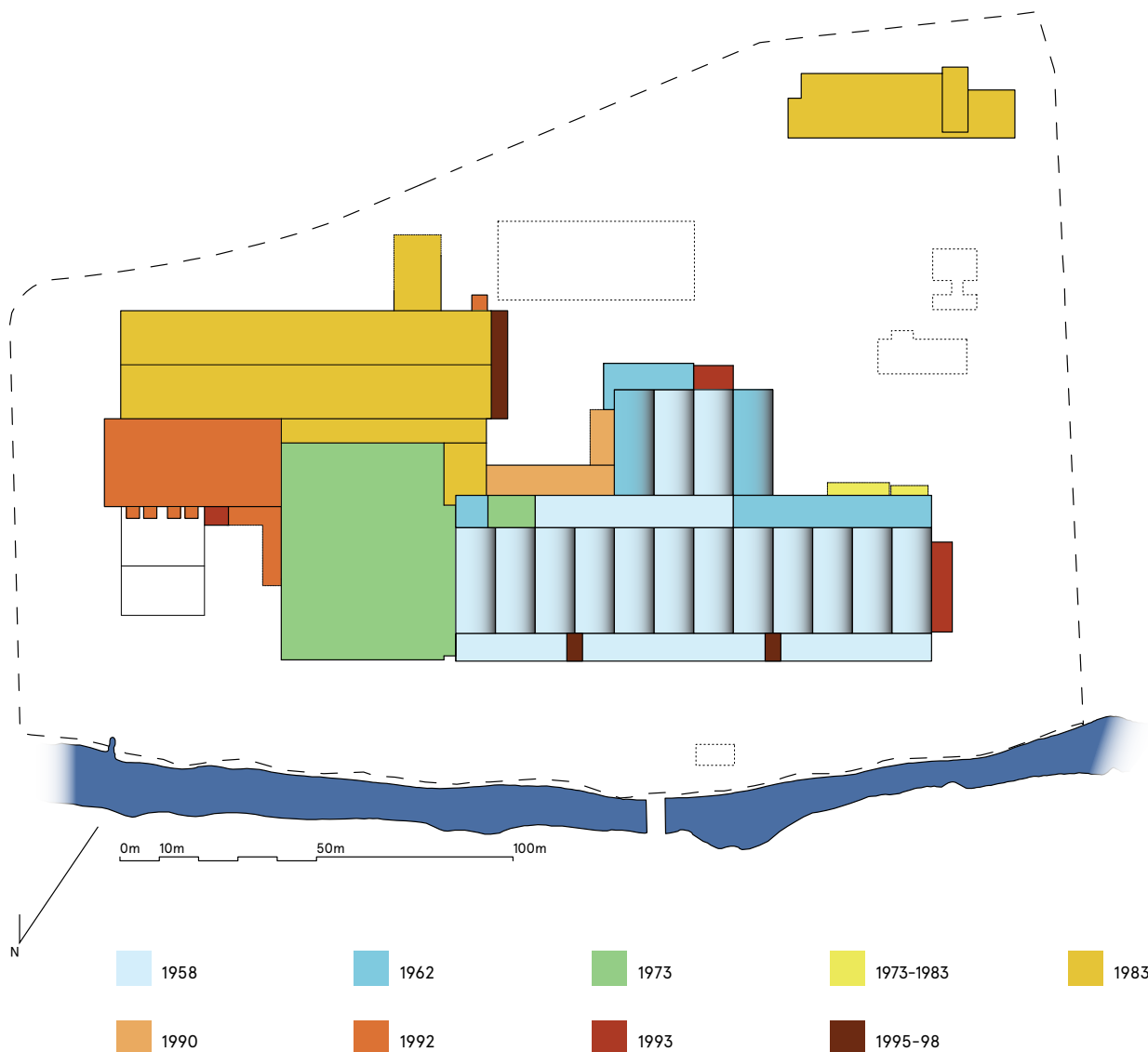
1983

Vuonna 1983 rakennettiin edellisen varastolajennuksen yhteyteen uusi korkeavarasto. Korkeavaraston kanssa samaan aikaan lisättiin erillinen toimistorakennus sekä uusi asuinrakennus tontin eteläkulmaan. Eteläkulman vanha asuinrakennus purettiin toimistojen tieltä. Samana vuonna korkeavaraston kaakkoispuolelle rakennettiin osittain rinteeseen uppoava kellarisiiveke. Ennen vuotta 1983 tapahtuneita lupa-asiakirjojen osalta doku-

mentoimattomia lisäyksiä olivat suurehko irrallinen ulkovarasto kaarihallien kaakkoispuolella, pieni toimistorakennus kaarihallien eteläpuolella, kaksi aitausta pitkän hallin eteläkulmassa sekä pitkänomainen huonetila pitkän hallin lounaissivulla. Näiden osien rakennusajankohtaa ei pysty asiakirjojen puutteellisuuden vuoksi tarkoin määrittämään, ne on kuitenkin rakennettu vuosien 1973–83 välillä.

2018

Vuonna 1990 pitkän hallin kaakkoisseinän koillispuolelle lisättiin uusi autokatos sekä yhdyskäytävä vanhan ja uudemman puolen välille. 1992 korkeavaraston luoteispuolelle rakennettiin lähettämö. Pieninä lisäosina 1993 rakennettiin kierrätyspahvivarasto, kiinteistövarasto sekä tynnyrivarasto, näiden lisäksi vanha ulkovarasto tehtaan takaa purettiin. 1995 pystytettiin kaksi IV-konehuonetta kaarihallien eteen luoteisjulkisivulle. 1998 korkeavaraston lounassivun lastauslaiturikatot ympäröitiin seinillä sisätilaksi. Tontin eteläisen kulman asuinrakennus purettiin pysäköintialueen tieltä vuonna 1988. Myös pienempi toimistorakennus purettiin vuosien 2001-2004 välillä. Portinvartijan koppi on myös purettu vuoden 2001 jälkeen.

Kaarihallien sisätilat lienevät muuttuneen ulkokuorta tai rakennuksen yleishahmoa enemmän. Alun perin jakamaton hallitila on kokenut useita sisätilojen uudelleenjärjestelyjä ja on tällä hetkellä väliseinien jaettuna useisiin eri toiminnallisiin osastoihin. Kaarihallien sisään on myös järjestetty uusien välipohjien avulla kaksikerroksisia toimistohuoneistoja. Kaarihallien käyttö tuotantotilana on vähentynyt ja esimerkiksi ison hallin koillinen puoli on pääsääntöisesti varastokäytössä. Kaarihallin vanha, yhtenäinen hahmo ei ole enää paikan päällä nähtävissä.

5

Nykytila

5.1

Tehdas ulkoa

Tehtaan vanhaa pääsisäänkäyntiä korostavat lattiamittaiset ikkunat. Ylhäällä oikealla nähtävissä 1990-luvulla lisätty IV-konehuone.

Pääsisäänkäynti on entisellä paikallaan, ja se erottuu ympärillään olevista lattiaan ulottuvista ikkunoista. Tämän sisäänkäynnin lounaiselle puolelle on myöhemmässä vaiheessa lisätty uusi sisäänkäynti. Lastauslaiturin kuusiovinen sisäänkäynti ei ole enää paikallaan julkisivun koillisreunan lähellä. Alkuperäinen Slev-tunnus ei myöskään ole säilynyt.

Julkisivut on uudelleenpinnoitettu vuonna 1997. Pitkän julkisivun alkuperäinen alaosa oli harkkokuviotua kevytbetonia. Matala sokkeli on yhä näkyvisä. Julkisivun yläosassa juokseva vaakapoinutettu

alumiinilevy on korvattu vastaavalla pinnoitteella. Kaariholvien päädyissä alkuperäinen kiiltävä alumiiniverhous on korvattu samantyyppisellä, joskin mattapintaisella verhouksella.

Julkisivujen nykyinen värimaailma on sini-harmaa. Alkuperäisestä väriyhteydestä ei ole selkeää tietoa, mutta mustavalkokuvista sekä Revellin myöskin poimualumiinilla päällystetystä Hyvon-Kudeneuleen tehtaasta päätellen voidaan arvailla, että alumiiniverhoukset olisivat mahdollisesti olleet pikemminkin hopeisen harmaat.

Uusi kaarikattoinen lisäosa 1990-luvulta peittää osan alkuperäisestä julkisivusta.

Kahdesta lyhyestä julkisivusta koillisen puoleinen on purettu kokonaan vuoden 1973 varastohallin yhdistyttyä rakennuksen kylkeen. Lounaan puoleinen lyhyt julkisivu on alkuperäiseltä osaltaan vielä paikoin näkyvissä uuden, kaarikattoisen lisäosan molemmin puolin ja se on myöskin päällystetty pystysuuntaisella, poimutetulla profilipellillä. (kuva 2) Alkuperäinen materiaali tässä kohdassa oli myös luoteisjulkisivussa nähty harkkokuvioitu kevytbetoni betonisokkelin päällä.

Vanha kevytbetonipinta on edelleen näkyvissä autokatoksen alla lyhyemmän kaariholvirivistön koillissivulla (kuva 3), sekä viereisen yhdyskäytävän (kuva 7) sisäseinässä. Tämä kohta on ollut alun perin ollut ulkoseinää.

Alkuperäinen harkkokuvioitu betonijulkisivu on nähtävissä autokatoksen alla.

Takajulkisivussa näkyvät päätyikkunoiden ritilöinnit. Pystypoimutetulla profilipellillä peitetty osio on alunperin ollut kuvioitua kevytbetonipintaa.

Kaakon puoleiset kaarihallien julkisivut ovat vanhojen valokuvien perusteella myöskin olleet ikkunattomia emalointiosaston kupeessa sijaitsevaa ulostyöntyvää siipeä lukuun ottamatta. Pinnoiltaan ne olivat harkkokuviotua betonia sokkelin asti, joka oli käsittelemätöntä betonipintaa. Nämä julkisivut ovat pääosin jääneet lisätilojen taakse, mutta näkyvissä olevissa kohdissa betoniharkotus on jälleen päällystetty pystysuuntaisella profilipelleillä. 1990 lisätyn takapihan yhdyskäytävän julkisivu vaikuttaa alkuperäiseltä.

Muita näkyviä julkisivumuutoksia ovat kaksi uutta IV-konehuonetta luoteisjulkisivussa kaarien edustalla. (kuva 1) Konehuoneet on lisätty vuonna 1995 ja niihin liittyy myös useita ilmanvaihtoputkia. Alkuperäiset putket takaseinällä eivät ole enää näkyvissä. Takaseinällä myös kaariholvien kaakkoon avautuvat päätyikkunat on peitetty metalliritilöin. (kuva 4)

Alkuperäiset ulkovalaisimet ovat yhä paikallaan. Kuvan paikassa, lipputangosta taempana sijaitsi ennen portinvartijan koppi.

Tehtaan kaakkoisivulla nähtävillä on vielä alkuperäisen kaltaista aukotettua julkisivua,

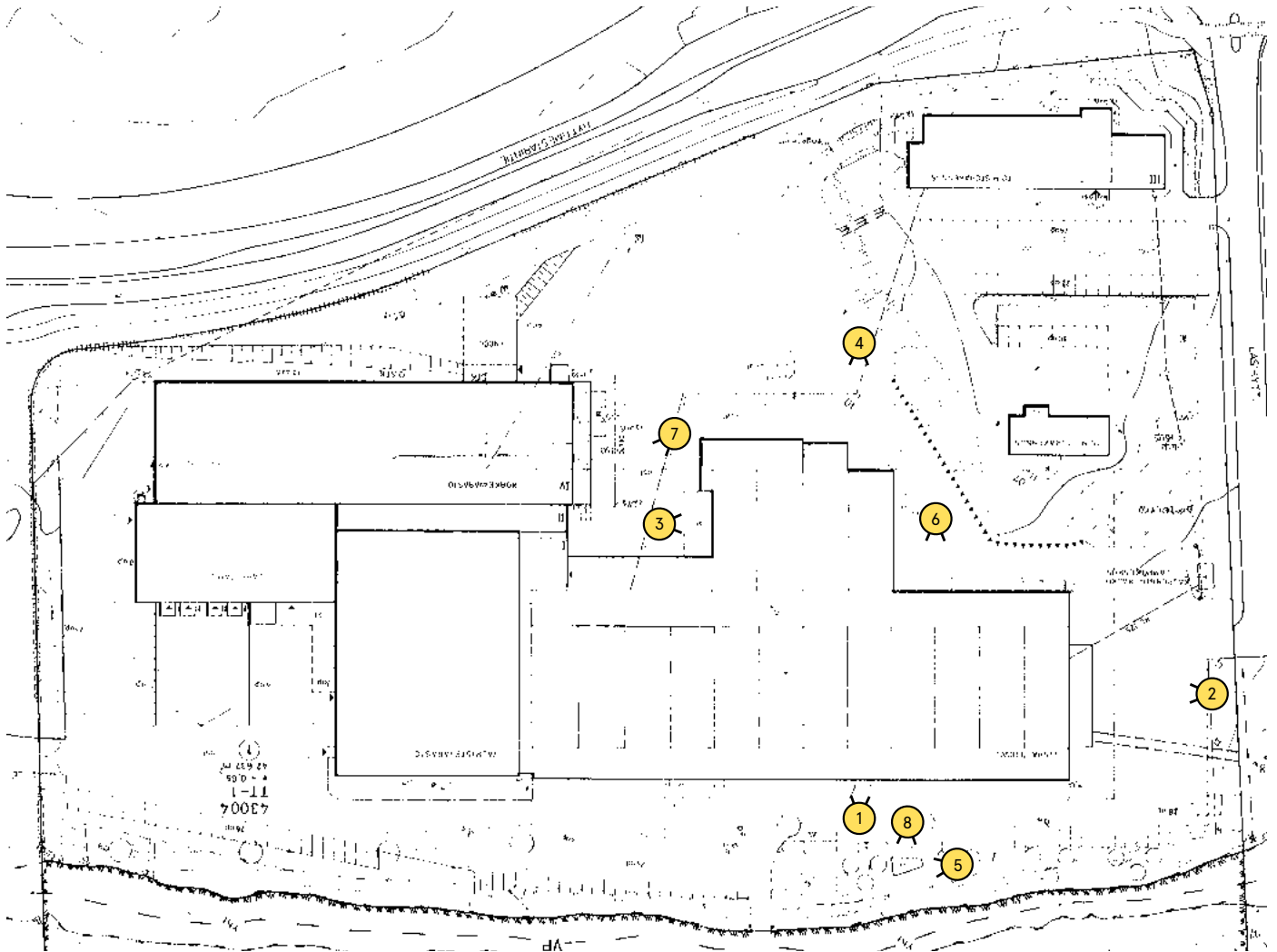

1990-luvulla lisätty yhdyskäytävä yhdistää varasto-osan (oikealla) kaarihalleihin.

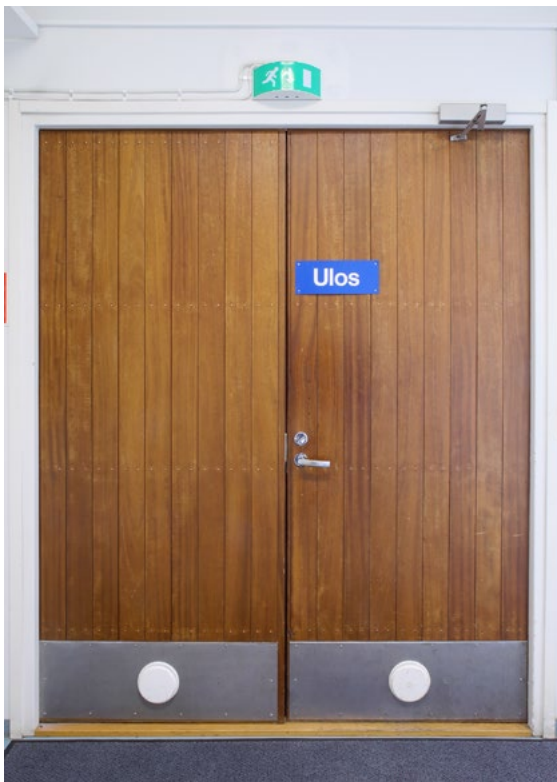
Etupihan vesiaihetta ei ole merkattu asemapiirroksiin ennen 1980-lukua, mutta se esiintyy vuonna 1960 julkaistuun Slev-historiikkiin sisälletyssä piirroksessa (takakannessa) ja lienee myös alkuperäinen pihadetalji.

Valokuvien ottopaikat

5.2

Tehdas sisältä

Vanhan toimistopuolen sisäänkäynnin tuulikaapin ovi on alkuperäinen.

Pienvarastot ja WC:t ovat myös ainakin osittain säilyneet alkuperäisillä paikoillaan naulakon takana. Jossain määrin alkuperäisasussaan säilynyttä tilaa löytyy myös nykyisestä taukahuoneesta, jossa nähtävissä ovat myös sisäkaton jylhät betonirakenteet.

Vanhaa aulatilaa on julkisivussa korostettu lattiamittaisin ikkunoin.

Alkuperäisiä komeron vetimiä on myös säilynyt joissain kohdin. Aulan naulakkokaluste on alkuperäinen.

Entisen toimistupuolen eteisessä vaatenaulakko on säilynyt alkuperäisessä paikassaan, joskin itse huonetilaa on pienennetty tuulikaapin kulmasta alkaen väliseinällä niin, että vanha vastaanottotiski ei ole enää eteisessä nähtävissä. Myös itse naulakko-kaluste on detaljeiltaan alkuperäinen. Ylemmässä kuvassa aula näkyy alkuperäisasussaan. Arkkitehtuurimuseo (ylempi kuva).

Itse kaarihallitilassa ajallisia kerrostumia on nähtävissä paljon. Jakamatonta, avointa hallitilaa on nähtävissä enää vain muutamassa kohdassa. Suurimpia muutoksia hallitiloissa ovat uudet kaariholvien väliset seinäjaot sekä hallien sisään rakennetut kaksikerroksiset toimistotilat. Myös uudet, jyrkät putket katon rajassa vaikuttavat tilan olemukseen huomattavasti. Hallien katto ja seinät on pääosin valkoiseksi maalattua betonipintaa. Lattia on pääosin epoksinnoitettua betonia, joka on joiltain osin päällystetty kitkapinnoitteella. Alkuperäisen kaltaista jakamatonta hallitilaa on säilynyt vain muutamassa kohdassa.

Kaariholvin pätyyn on lisätty kaksikerroksisia huonetiloja.

Suuri osa kaarihallista on nykyisin varastokäytössä. Kuva on vanhasta päätuotantohallista.

Vuoden 1973 varasto (kuvasa oikealla) yhdistyy vanhaan kaarihalliin.

Entisen emalointiosaston luoteispäätä.

Johtopäätökset

Oy Slev Ab:n vanhat tehdashallit ovat Viljo Revellin tuotannon joukossa erityislaatuiset, ja toinen hänen kahdesta tunnetuimmasta tehdasrakennuskoh-teestaan. Revellin tehdasarkkitehtuuria on hänen muuhun tuotantoonsa verrattuna tutkittu varsin vähän, vaikka hänen arkkitehtuuri-ilmaisunsa muotokieli oli teollisen niukkaa ja lähtökohdiltaan rationaalista. Kauklahden tehdasrakennus on myös hyvä esimerkki Revellin ja rakennesuunnittelija Simulan hedelmällisestä yhteistyöstä. Paavo Simulan suunnittelemaat rakenteet olivat ajalleen edistyskel-lisiä ja Slevin tehdas on huomionarvoinen esimerkki varhaisista teräsbetonikuorirakenteista Suomessa.

Alkuperäinen halliosa erottuu ympäröivästä rakennusmassasta raskaista muutostöistä huolimatta vieläkin edukseen kattomuodoltaan sekä hieno-varaiselta massoitteeltaan. Erityisesti sisätiloiltaan kaarihallit ovat vaikuttavat, tynnyriholvien sekä yläikkunoiden kattamassa hallissa on jopa sakraa-litilan tuntua. Sisätilat ovat korkeita ja näkösalle jätetyt rakenteet siroja. Rakennus sitoutuu myös Kauklahden paikallishistoriaan perinteisenä teolli-suusalueena.

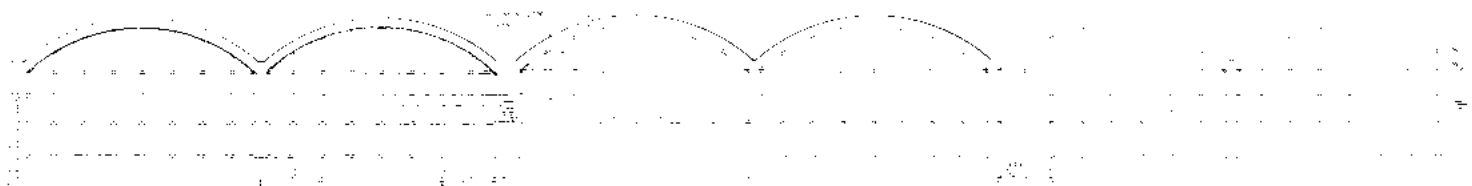
Nykytilassaan kaarihallien ulkoasu kärsii vuon-na 1997 uusituista julkisivumateriaaleista, jotka eivät ilmennä sen alkuperäistä, huoliteltua olemusta. Lisäksi erityisesti IV-koneratkaisut on toteutettu varsin raskaalla kädellä huomioimatta rakennuksen esteettistä tai his-toriallista arvoa. Hallien joenpuoleinen julkisivu on kui-

tenkin muilta osin pääpiirteittäin säilynyt alkuperäiseen verrattavassa tilassa. Kaarihallien muut julkisivut ovat vuosien mittaa kokeneet raskaampia muutostöitä, mutta näidenkin muutosten alla piilee vielä alkuperäisiä osia.

Välittömästi näkyvimmat muutokset rakennuk-seen ovat koillispuolen suuret varastosiivet, jotka kuitenkin ovat yhtä seinäpintaa lukuun ottamatta irrallisia alkuperäisistä halleista, niin rakenteellises-ti kuin tyyllillisestikin. Viljo Revellin alkuperäisissä suunnitelmissa rakennuksen laajennettavuus oli myös pitkälti painotettuna, vaikkei myöhempiä lisäyksiä olekaan toteutettu alkuperäisissä suunni-telmissa ehdotetulla tavalla. Mikäli hallien uudem-mat laajennukset tultaisiin kuitenkin purkamaan, ei sen tulisi juurikaan vaikuttaa kaarihalleihin ja ne olisivat vielä palautettavissa lähemmäs alkuperäistä ulkoista olemustaan kohtuullisilla toimenpiteillä.

Hallien sisätiloja näkyvimmin muokanneet elementit ovat lukuisat uudet väliseinät sekä myös sisätiloissa alkuperäisiin verrattuna raskaat ilman-vaihtواسennukset, joiden voidaan toisaalta myös katsoa kuuluvan tuotantotilan arkkitehtuurin luon-teeseen hyötyrakennuksena. Kaarihallien alkuperäi-nen askeettinen, jakamaton hahmo on sellaisenaan pääpiirteittäin yhä olemassa lukuisten kerrostumien alla.

Tarkastelluista vertailukohteista Slevin hal-lit ovat ainoat edelleen tehdaskäytössä toimivat. Useimmat ovat silti edelleen teollisuuden tarpeisiin

Julkisivupiirros vuodelta 1958 on Revellin toimiston käsialaa. Espoon rakennusvalvonnan arkisto.

kytköksissä, esimerkiksi varastoina tai liiketiloina. Ainoa käytöstä poistettu, tällä hetkellä tyhjä kohde ovat AGA:n vanhat kaarihallit Espoon Kilossa. Tulevalle käytölle hallitiloilla on suurta potentiaalia, avarat, korkeakattoiset tilat voisivatkin taipua niin liike- tai työpajatiloiksi, ateljeiksi tai näyttelykäyttöön tai vaikkapa sisäurheiluhalleiksi.

Verrokkikohteista ainoa kirjoitushetkellä osittain suojeltu on Rettigin tehdas Turussa kaupunkikuvalisin perustein. Rettigin hallit sijaitsevat Slevin tehtaan lailla alueella, jossa vanhalle teollisuusalueelle kaavaillaan täydennysrakentamista, ja kaarihallit halutaan säilyttää alueen kulttuurihistoriaa esiin tuovana kerrostumana.⁵² Vastaava ratkaisu voisi olla luonteva myös Slevin tehtaan osalta, missä kaupunkikuvan lisäksi Slevin tehtaalla on paikallishistoriallista merkitystä.

52 Turun kaupungin ympäristötoimiala, kaupunkisuunnittelun kaavoitusyksikkö, 2015.

Lähteet

Arkistot

eCity ARSKA

Saatavilla 200 kpl lupapiirustuksia

Espoon rakennusvalvonnan arkisto
Piirustukset ja muut lupa-asiakirjat

Arkkitehtuurimuseon arkisto
Valokuvia

Espoon kaupunginmuseon kuva-arkisto
Valokuvia

Espoon karttapalvelu
Karttoja, ilmakuvia ja asemakaava-aineistoja

Kauppalehden yrityshaku
<https://www.kauppalehti.fi/yritykset/yritys/oy+slev+ab/16312981>
[Haettu 9.7.2018]

Muut lähteet

Andersson, K., Majaneva-Virkola, A., Jääskeläinen, J.,
Rauhala, V., Ojajarju, J., Revell, T., Kujala, M., Hallasmaa, J.,
Teräväinen, H., 2010. *Viljo Revell 100 vuotta*. Vaasa: Kaupunkisuunnittelu

Eskola, A., 2006. *Inventointiraportti*. Vantaa: Vantaan kaupunki.

Gripenberg, B., 1964. Mineralvattenfabriken Oy Hartwall Ab, Helsingfors/Känala. *Arkkitehti* 7-8/1964, 120-125.

Hansson, O., 1964. Oy Philips Ab, Esbo. *Arkkitehti* 7-8/1964, 112-117.

Harmia, Hugo ja Baeckman, Woldemar, 1953. Koskelan hallit. *Arkkitehti* 11/1953, 173-179.

Hoffman, K., 2012. Teollisuusneuvos Erik Isomaa (1913-1994). Biografiakeskus, [Internetistä] Luettavissa osoitteessa: <https://kansallisbiografia.fi/talousvaikuttajat/henki-lo/1132> [Haettu 28. 6. 2018]

Härö, E., 1977. Teollisen ympäristömme tausta. *Arkkitehti* 6/1977, 35-37.

Isomaa, E., 1960. *Slev 1940-1960*. Kauklahti: Slev.

Kervanto Nevanlinna, A. ed., 2007. *Industry and modernism: companies, architecture, and identity in the Nordic and Baltic countries during the high-industrial period*. Helsinki: Finnish Literature Society.

Lahti, M. J., 1975. *Espoo Maalaispitäjästä suurkauppalaksi*. Pieksämäki: Espoon kaupunki.

Lumenen teknillisen johtajan Anna Niemen suullinen tiedonanto 18. 6. 2018.

Mikkonen, T. 2005. *Corporate architecture in Finland in the 1940s and 1950s: factory building as architecture, investment and image*. Helsinki: Suomalainen taideakatemia.

Putkonen, L., 2010. Viljo Revell ja uusi rakennustekniikka. Teoksessa "It was teamwork, you see", toim. M. Revell. Näyttelyluettelo. Helsinki: Didrichsenin taidemuseo ja Suomen rakennustaiteen museo, 55-116.

- Rauhala, Veli, 2010. Viljo Revell työluettelo. Teoksessa "It was teamwork, you see", toim. M. Revell. Näyttelyluettelo. Helsinki: Didrichsenin taidemuseo ja Suomen rakennustaitteen museo, 247–259.
- Revell, Viljo, 1952. Esipuhe. Teoksessa Suomen teollisuuden arkkitehtuuris, toim. K. Ålander. Helsinki: Suomen arkkitehtiliitto, 5–7.
- Revell, V., 1956. Kudeneule Oy, Hanko. *Arkkitehti* 11–12/1956, 181–189.
- Revell, V., 1959. Oy Slev Ab Kauklahti. *Arkkitehti* 6–7/1959, 76–80.
- Revell, T., 2010a. Viljo Revell, elämäkerta. Teoksessa "It was teamwork, you see", toim. M. Didrichsen. Näyttelyluettelo. Helsinki: Didrichsenin taidemuseo ja Suomen rakennustaitteen museo, 197–246.
- Revell, T., 2010b. *Välähdyksiä Viljo Revellin elämästä*. Helsinki: Didrichsenin taidemuseo.
- Santala, Susanna, 2010. Viljo Revell: muuntuva modernismia. Teoksessa "It was teamwork, you see", toim. M. Didrichsen. Näyttelyluettelo. Helsinki: Didrichsenin taidemuseo ja Suomen rakennustaitteen museo, 13–54.
- Simberg, K., 1961. P. C. Rettig & Co tobaksfabrik, Åbo. *Arkkitehti* 10–11/1961, 167–173.
- Simberg, K., 1970. Oy Aga Ab Kilon teollisuusalue, Espoo. *Arkkitehti* 8/1970, 33–39, 63.
- Simula, P., 1953. Kuorirakenteista. *Arkkitehti* 11/1953, 182–188.
- STS ja TFIF, 1956. *Suomen korkeakouluinsinöörit ja -arkkitehdit*. STS ja TFIF: Helsinki.
- STT, 2000. Hartwall lakkauttaa Helsingin virvokejuomatehtaan ja Lahden panimon. Mtv3, [Internetissä] 10. helmikuuta. Luettavissa osoitteessa: <https://www.mtv.fi/uutiset/talous/artikkeli/hartwall-lakkauttaa-helsingin-virvokejuomatehtaan-ja-lahden-panimon/2080332#gs.ENCLo8o> [Haettu 29. 6. 2018]
- Suhonen, P., 1966. Erään arkkitehtuurin hahmottuminen: Viljo Revellin arkkitehtuurista. *Arkkitehti* 5–6/1966, 71–75.
- Turun kaupungin ympäristötoimiala, kaupunkisuunnittelun kaavoitusyksikkö, 2015. *Herttuankulma, asemakaavanmuutosluonnos. Luonnoksen selostus*. [pdf] Turku: Ympäristötoimiala: Kaupunkisuunnittelun kaavoitusyksikkö. Luettavissa osoitteessa: <http://ah.turku.fi/ksylk/2015/0224006x/lmages/1367826.pdf> [Haettu 29. 6. 2018]
- Ålander, K. ed., 1952. *Suomen teollisuuden arkkitehtuuria*. Helsinki: Suomen arkkitehtiliitto.
- Ålander, K. ed., 1966. *Viljo Revell, Rakennuksia ja suunnitelmia*. Helsinki: Otava.
- Voijola, S., 1988. *Kauklahden seutu ennen ja nyt: historiikki*. Espoo: Kauklahti-seura

Liite

rakennusluvut

Espoon kaupungin rakennusvalvonnan arkistossa on rakennuslupa-asiakirjoja ja piirustuksia vuoteen 2011 saakka. Lupapiirustuksista suurin osa on saatavilla eCity ARSKA -Internet-palvelusta. Luvat on alla esitetty kronologisessa järjestyksessä.

1957

Rakennuslupatunnus: Ke-0204-39-

Toimenpide: Uudisrakennus

Lupa myönnettiin: 17.7.1939

Hakija: Oy Sähkölämpö Slev Elektrovärme Ab

Suunnittelija: Viljo Revell

Tutkijan huomioita: Alkuperäisissä piirustuksissa on pidemmällä sivulla vain 10 kaarihallia sekä sisäänkäynti puolella kolmikerroksinen torni mainoskyltillä, joka sisältää muun muassa vesisäiliöitä ja kattilahuoneen.

1958

Rakennuslupatunnus: 49-1958-111-B

Toimenpide: Tässä lupahakemuksessa pihan torni on poistettu ja sisäänkäynti on lopullisella paikallaan. Kaarihallien määrä on sama kuin edellisessä hakemuksessa.

Lupa myönnettiin: 8.5.1958

Hakija: Oy Sähkölämpö Slev Elektrovärme Ab

Suunnittelija: Viljo Revell

Rakennuslupatunnus: 49-1958-315-C

Toimenpide: Kaikesta aineistosta päätellen tämä on lopullisesti toteutunut versio kaarihalleista. Etupuolen torni on merkitty purettavaksi, mutta mikään aineisto ei viittaa siihen, että sitä olisi koskaan edes rakennettu. Pitkän sivun kaariholvien määrä on tässä versiossa 12, joka vastaa valmistusajankohtana otettuja valokuvia.

Lupa myönnettiin: 28.6.1958

Hakija: Oy Sähkölämpö Slev Elektrovärme Ab

Suunnittelija: Viljo Revell

1962

Rakennuslupatunnus: 49-1962-197-B

Toimenpide: Rakennukseen on lisätty pitkän hallin itäkulmaan lastaussilta, lyhyen hallin itäkulmaan autohuoltotila sekä maalivarasto. Kaakkoispuolelle on lisätty kaksi uutta kaariholvia. Haettu myös viiden vuoden lykkäystä väestönsuojan rakentamiselle. Hake-
mus on hylätty.

Lupa myönnettiin: 28.11.1962

Hakija: Oy Sähkölämpö Slev Elektrovärme Ab

Suunnittelija: Viljo Revell

1973

Rakennuslupatunnus: 49-1973-272-B

Toimenpide: Uusi varastosiipi rakennetaan kaarihallien koillispuolelle.

Lupa myönnettiin: 20.12.1973

Hakija: ORION-yhtymä Oy Eurocell

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Castrén-Jauhiai-
nen-Nuuttila

Rakennuslupatunnus: 49-1973-718-C

Toimenpide: Väliseiniä puretaan, muita huonejärjestysmuutoksia tehdään. Ei muutoksia kantaviin rakenteisiin.

Lupa myönnettiin: 13.9.1973

Hakija: ORION-yhtymä Oy Eurocell

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Castrén-Jauhiai-
nen-Nuuttila

1977

Rakennuslupatunnus: 49-1977-78-C

Toimenpide: Muutoksia tehdään kaarihallien huonejärjestykseen, hallien sisälle lisätään huonetiloja, muun muassa toimistoja työnjohtajille sekä ”puuteri-huone”.

Lupa myönnettiin: 3.2.1977

Hakija: Orion-yhtymä Oy

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto G. Malmström Oy

Rakennuslupatunnus: 49-1977-637-C

Toimenpide: Muutoksia tehdään hallien sisäiseen huonejärjestykseen, väliseiniä puretaan. Ei muutoksia kantaviin rakenteisiin.

Lupa myönnettiin: 4.8.1977

Hakija: Orion-yhtymä Oy

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto G. Malmström Oy

1981

Rakennuslupatunnus: 49-1981-810-C

Toimenpide: Uusi katosrakennelma sekä istutuksia lisätään uuden varastosiiven koilliselle seinälle.

Lupa myönnettiin: 19.8.1981

Hakija: Orion-yhtymä Oy

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Timo Jokinen & Jussi Tanska Ky

1983

Rakennuslupatunnus: 49-1983-1363-A

Toimenpide: Uusi korkeavarasto pystytetään kaarihallien itäiselle puolelle edellisen varastohalliliisäosan yhteyteen. Erillinen toimistorakennus sekä asuinrakennus rakennetaan kukkulalle hallien lounaispuolelle.

Lupa myönnettiin: 22.9.1983

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Arkkitehtuuritoimisto Olli Parviainen

Rakennuslupatunnus: 49-1983-1726-B

Toimenpide: Korkeavaraston yhteyteen lisätään osittain rinteeseen uppoava kellaritila.

Lupa myönnettiin: 1.12.1983

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Arkkitehtuuritoimisto Olli Parviainen

1984

Rakennuslupatunnus: 49-1984-1007-C

Toimenpide: Pieni huonejärjestyksen muutos tehdään vuoden 1973 varastosiipeen.

Lupa myönnettiin: 16.8.1984

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Arkkitehtuuritoimisto Olli Parviainen

Rakennuslupatunnus: 49-1984-1464-C

Toimenpide: Huonejärjestyksen muutoksia tehdään kaarihallien sekä vuoden 1973 varastosiiven koottamisolueelle. Lisää huonejärjestysmuutoksia tehdään toimistorakennukselle. Varastorakennuksen pohjoiselle seinälle lisätään ulkoinen kierreporras.

Lupa myönnettiin: 1.11.1984

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Arkkitehtuuritoimisto Olli Parviainen

1985

Rakennuslupatunnus: 49-1985-1082-C

Toimenpide: Kaarihallien lounaiseen päätyyn tehdään huonejärjestysmuutos, rakennetaan ”Sk-osasto”.

Lupa myönnettiin: 15.8.1985

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Arkkitehtuuritoimisto Olli Parviainen

1986

Rakennuslupatunnus: 49-1986-1085-D

Toimenpide: Tehtaan ympäröivää aitaa korjataan.

Lupa myönnettiin: 28. 8. 1986

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: (Ei luettavissa)

1987

Rakennuslupatunnus: 49-1987-741-C

Toimenpide: Ponnekaasun täyttöaseman suojakopin rakentaminen.

Lupa myönnettiin: 4.6.1987

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Tapio Valonen

1988

Rakennuslupatunnus: 49-1988-391-C

Toimenpide: Tuotantokoneiden varaosavarasto, tehtaan työnjohtajien sosiaali-tilat ja työhuoneet sekä työntekijöiden taukuhuone rakennetaan olemassa olevan tehtaan sisään.

Lupa myönnettiin: 7.4.1988

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Tapio Valonen

Rakennuslupatunnus: 49-1988-1227-C

Toimenpide: Kaarihallin sisään rakennetaan uusi puu-terinvalmistustila.

Lupa myönnettiin: 7.7.1988

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Tapio Valonen

Rakennuslupatunnus: 49-1988-1678-B

Toimenpide: Uusi katos lisätään kaarihallin julkisivuun sekä uusi tuulikaappi rakennetaan vuoden 1973 varaston kylkeen.

Lupa myönnettiin: 27.10.1988

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Markku Kurki Oy

1990

Rakennuslupatunnus: 49-1990-512-B

Toimenpide: Rakennetaan tehtaan sisälle kolme työnjohtajien huonetta, pakkaamo sekä valmistevalasto palaville nesteille. Näiden lisäksi rakennetaan uusi autokatos sekä katettu trukkipäily yhdistämään lyhyempi kaarihallirivistö sekä rakennuksen uusi siipi.

Lupa myönnettiin: 10.5.1990

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Arkkitehti Klas Alander

1992

Rakennuslupatunnus: 49-1992-111-B

Toimenpide: Uusi lähettämö rakennetaan uuden varastosiiven yhteyteen. Tehdään myös vähäisiä sisätilamuutoksia.

Lupa myönnettiin: 5.3.1992

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Markku Kurki Oy

1993

Rakennuslupatunnus: 49-1993-760-B

Toimenpide: Vanha ulkoavastorakennus puretaan ja korvataan istutuksilla. Uusi tynnyrivarasto kaarihallien lounaispäädyllä. Näiden lisäksi rakennetaan kierrätys-pahvivarasto varastosiiven yhteyteen sekä kiinteistö-varasto lyhyen kaarihallirivin kaakkoispäätyn.

Lupa myönnettiin: 1.7.1993

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Markku Kurki Oy

1995

Rakennuslupatunnus: 49-1995-503-B

Toimenpide: Ilmastointikonehuoneiden lisäys kaarihallien katolle.

Lupa myönnettiin: 29.6.1995

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: R S (Sukunimi ei luettavissa)

1997

Rakennuslupatunnus: 49-1997-565-C

Toimenpide: Kaarihallien julkisivut uusitaan muovipinnoitetuilla pelloilla.

Lupa myönnettiin: 24.4.1997

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Markku Kurki Oy

1998

Rakennuslupatunnus: 49-1998-132-B

Toimenpide: Olemassa oleva lastauslaituri muunnetaan sisätilaksi seinät lisäämällä.

Lupa myönnettiin: 12.3.1998

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Markku Kurki Oy

2000

Rakennuslupatunnus: 49-2000-626-C

Toimenpide: Vuoden 1973 varastosiiven julkisivujen väri vaihdetaan vihreästä tumman hopeaan.

Lupa myönnettiin: 11.5.2000

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Markku Kurki Oy

2002

Rakennuslupatunnus: 49-2002-1982-C

Toimenpide: Valmisteverastoa laajennetaan rakennuksen sisällä, joidenkin huoneiden käyttötarkoitusta muutetaan.

Lupa myönnettiin: 27.2.2002

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Markku Kurki Oy

Rakennuslupatunnus: 49-2002-963-C

Toimenpide: Varastotilaan asennetaan pystykuljetin.

Lupa myönnettiin: 16.5.2002

Hakija: Orion-yhtymä Oy Noiro

Suunnittelija: Insinööritoimisto RI-konsultit Oy, Sakari Siikaoja

2004

Rakennuslupatunnus: 49-2004-733-C

Toimenpide: Purkutoimenpide korkeavaraston kolmannen kerroksen tasanteella.

Lupa myönnettiin: 22.4.2004

Hakija: Noiro Oyj

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Markku Kurki Oy

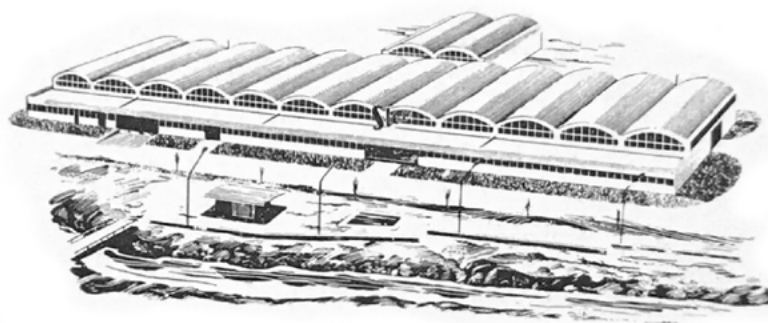
Rakennuslupatunnus: 49-2004-268-C

Toimenpide: Palavien nesteiden varasto rakennetaan.

Lupa myönnettiin: 6.5.2004

Hakija: Noiro Oyj

Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Markku Kurki Oy

ark-byroo

Arkkitehtitoimisto ark-byroo Oy

Kustaankatu 3, 00500 Helsinki

www.arkbyroo.fi

info@arkbyroo.fi

010 2350 566